

uitgave van het Bisdome Haarlem-Amsterdam

JANUARI
2019

1

SAMENKERK

Een
nieuw
jaar

**Nieuwe
benoeming**

4

**Kerkbalans
2019**

6

**Kerkbrand
Limmen en
Bovenkerk**

24

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

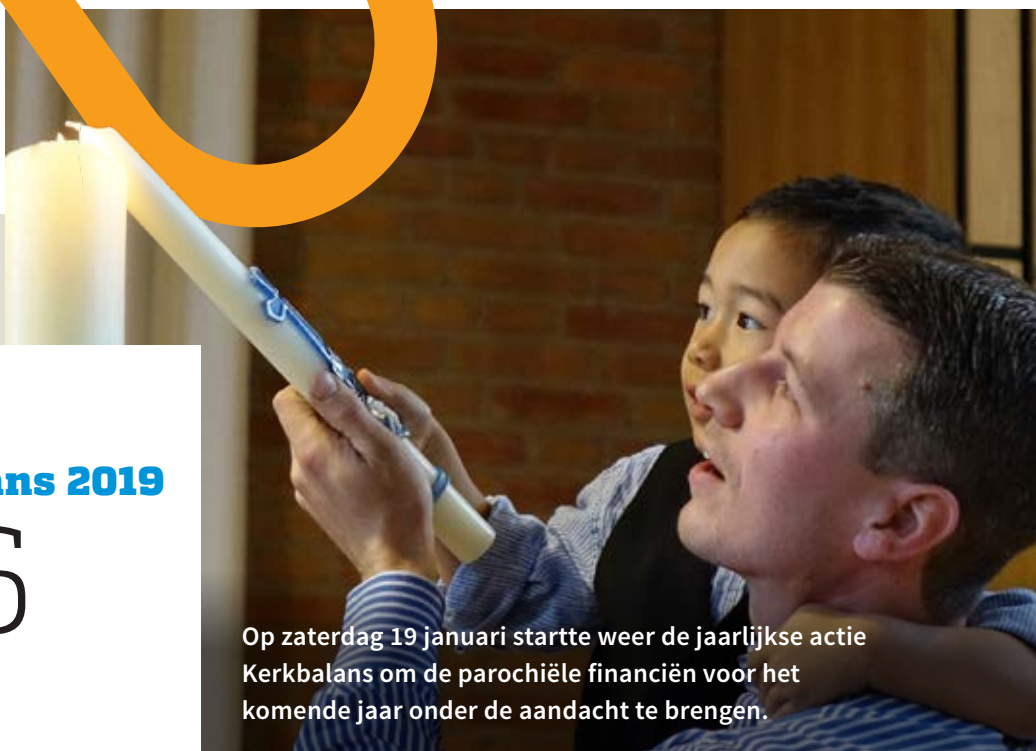
JANUARI

2019

1

SAMENKERK

In dit nummer

Kerkbalans 2019

6

Op zaterdag 19 januari startte weer de jaarlijkse actie Kerkbalans om de parochiële financiën voor het komende jaar onder de aandacht te brengen.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 1 • Jaargang 44
De volgende uitgave verschijnt op 1 maart 2019.

Redactie

Eric Fennis (hoofdredactie ad interim),
Eric van Teijlingen (eindredactie), Edith van Kuijck,
Maurice Lagemaat, Jan-Jaap van Peperstraten,
Jim Schilder, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Leo Fijen, Hein Jan van Ogtrop,
Marcel Poorthuis, Jeroen de Wit.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

**Woord van de
Bisschop**

4

Vlak vóór Kerstmis
benoemde paus Franciscus
mgr. Jan Hendriks tot
Bisschop-Coadjutor.

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Foto voorpagina: Wim Koopman

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Ook in het nieuwe jaar steunt iedere parochie op haar vrijwilligers. Deze keer een penningmeester en een kerkwerkster.

Vrijwilligers actief

8

Kerkengek

14

In de zondagse liturgie zijn we in het zogeheten C-jaar. We lezen uit het evangelie van Lucas. Diaken Wim Timmer maakte een mooi boek met teksten bij iedere zondag, samen met de gevangenen waarvoor hij pastorale zorg heeft.

De kerkengek laat ons de nieuwe aanwinsten zien van onze Sint-Bavokathedraal.

Op weg met Lucas in het C-jaar

12

Eind januari zijn in Panama de WJD'19 voor jongeren uit de hele wereld, waaronder ook uit ons bisdom.

Wereldjongerendagen

18

En verder

- 11 Leo Fijen
- 17 Parels uit de schattengrot
- 20 Inspiratie
- 22 Kort nieuws
- 23 Nalaten: dichtbij huis, dichtbij uw hart
- 24 Kerkbrand in Limmen en Bovenkerk
- 28 Geboekt
- 30 Van onderop
- 31 Dementie: vertrouwen en troost
- 35 Puzzel
- 36 Digitaal betalen: ook in de kerk
- 37 Agenda Heiloo

Hoe kijkt u terug op de jaren als bisschop tot nu toe?

“H

et is nu twintig jaar geleden, na de plotselinge dood van mgr. Hennie Bomers in september 1998, dat ik de eindverantwoordelijkheid

voor ons bisdom kreeg. Het waren boeiende, maar ook enerverende jaren, vooral in het begin. We kwamen uit een tijd van heftige polarisatie en botsende kerkvisies. Sommigen zagen door mijn komst hun visie over een Kerk van en door leken, ook in de liturgie en pastoraat, verder in gevaar komen. Ik heb toen heel wat moeten incasseren. Tegelijk begreep ik het wel. Ik heb inderdaad veel veranderd in structuren, opleidingen en liturgie, maar steeds geprobeerd, met steun van goede medewerkers, dat zo respectvol mogelijk te doen. Gelukkig ligt dit alles nu achter ons, en is er bij alle verscheidenheid toch veel saamhorigheid in ons bisdom. Overigens deel ik de visie over de grotere rol van de gelovige leek in de na-Conciliaire Kerk ten volle. Maar we zijn allereerst een gemeenschap van Christus, en alleen door Hem ook met elkaar. Hij moet centraal staan. De band met Hem in Woord en Sacrament blijft de basis, waardoor Hij het ook in ons leven kan en moet zijn. Daarvoor is het gewijde ambt onmisbaar, en het vieren van de heilige Eucharistie het hart. Het maakt mij dankbaar dat ik in die twintig jaar zo'n zestig priesters en tweeënvijftig permanente diakens heb mogen wijden. Dat doet evenwel niets af aan de belangrijke rol die de leken gelovigen in deze tijd hebben. Het is vooral aan hen om de Kerk zichtbaar te doen zijn in de maatschappij, en de Blijde Boodschap in missionaire actie, catechese en diaconie met leven te vullen. Juist daarvoor heb ik ook het ambt en de opleiding van catechisten in ons bisdom ingevoerd.”

Hoe zal naar uw mening de toekomst van de Kerk en van ons bisdom eruit zien?

“We staan, naar mijn mening, voor grote spirituele en structurele uitdagingen. Het eerste is uiteraard verreweg het belangrijkste, maar het tweede moet ook gebeuren. Het proces van samenwerking in grotere parochieverbanden is al een tijd lang gaande. We komen uit bij zo'n vijftien tot twintig eenheden met meerdere kerklocaties, waar de aanwezige priesters, diakens, pastorale werk(st)ers en catechisten een echt team vormen, en ieder met name datgene kan doen waar hij of zij goed in is of een charisma voor heeft. Wat de spirituele uitdaging betreft zien we dat het aantal kerngelovigen die trouw de vieringen bezoekt, vergrijsst en afneemt, maar dat het aantal zoekende mensen

Vlak vóór Kerstmis kwam de benoeming af van mgr. Jan Hendriks tot Bisschop-Coadjutor. Dit betekent dat hem nu officieel het recht is toegekend om de bisschop t.z.t. op te volgen. Intern was dit initiatief van de bisschop natuurlijk langer bekend, en werd in procedure gezet door het kathedraal kapittel. Extern kwam het voor velen als een verrassing, maar heeft toch vooral veel begrip ontmoet. In een brief aan het bisdom van 22 december 2018 heeft de bisschop toegelicht dat met name gezondheid en leeftijd hem tot deze stap hebben gebracht. Hij is net 73 jaar geworden en moet meer en meer delegeren. Ook is voor iedereen nu duidelijk hoe straks de opvolging geregeld is. Dat geeft rust en continuïteit in het bestuur en beleid, en maakt een geleidelijke overgang mogelijk. De eerste reacties zijn vrijwel allemaal positief. In een kort interview vroegen we de bisschop naar zijn visie op verleden en toekomst.

enorm toeneemt. Veel mensen voelen de leegte van een cultuur zonder God, en bezinnen zich weer op hun geestelijke wortels. Ik verwacht dat de ontwikkelingen in de wereld dit proces in de komende jaren nog zeer zullen versterken. Juist voor hen zullen we als bisdom en parochies nieuwe vormen moeten opzoeken van waar ze zijn; op scholen, op het werk, op straat, in het café, of waar dan ook. De sociale media zullen daarbij een steeds grotere rol gaan spelen. Ik ben daar zelf niet zo handig in, maar de bisschop-coadjutor en vele andere priesters en diakens kunnen daar zeer goed mee overweg”.

Welke rol ziet u daarbij voor de kleiner en ouder wordende lokale gemeenschappen?

“Kerk is gemeenschap. Het is essentieel dat mensen geloof en leven daadwerkelijk met elkaar delen, ook al is het een kleine groep. Maar gemeenschap is niet automatisch identiek met een kerkgebouw. Wat velen over het hoofd zien is dat inmiddels bijna net zoveel mensen zondags de Eucharistie via de televisie volgen dan de fysieke kerkgangers in heel Nederland. In de laatste beleidsnota heb ik de parochies de suggestie mee gegeven om op die locaties waar het aantal kerkgangers klein en oud geworden is, mogelijkheden te creëren om gezamenlijk de heilige Mis op een groter scherm te volgen. Dit kan de viering zijn van de centrale parochiekerk, van het bisdom of de landelijke viering. Een buitengewoon bedienaar kan dan vanuit de parochie de heilige Communie brengen. Hetzelfde gebeurt al in verschillende zorgcentra. Het scheidt gemeenschap, ook voor velen die nu alleen thuis voor de televisie zitten, en het heeft theologisch zelf een meerwaarde. De gelovigen zijn verbonden met de Eucharistie die op dat moment wordt opgedragen, ook al is men fysiek wat verder weg. Tegelijk zien we dat sommige centrale kerken juist een nieuwe vitaliteit tonen. Al met al gaat het erom dat we creatieve nieuwe vormen vinden voor jong en oud om de band met Christus in hun leven gestalte te geven, en kracht te vinden in de immense liefde van God de kracht vinden om hun wegen te richten naar Zijn woord en wet. Ik ben ervan overtuigd dat ook het zo bevrijdende Sacrament van boete en verzoening een nieuwe rol zal gaan spelen. We zien het overigens al gebeuren, met name in Amsterdam en in het heiligdom van O.L.V. ter Nood in Heiloo. Ook daarvoor zijn overigens priesters nodig.”

Wat verwacht u voor uzelf van de benoeming van de bisschop-coadjutor?

“Dit jaar ben ik veertig jaar priester. Omdat ik bij de wijding al wat ouder was en afgestudeerd econoom, ben ik bijna vanaf het begin steeds terecht gekomen in sterk bestuurlijke verantwoordelijkheden en vaak in gepolariseerde situaties. Als deken van Heerlen, als voorzitter van vijf samenwerkende dekenaten, als bisschoppelijk vicaris in Roermond, als legerbisschop, als referent voor het justitiepastoraat en voor missiezaken, als hulpbisschop van Haarlem, apostolisch administrator en later als diocesaan bisschop. Een groot deel van mijn priesterleven ben ik bezig geweest met het oplossen van problemen, het veranderen van structuren, het slechten

van conflicten, naast natuurlijk ook de vele mooie momenten in vieren, pastoraat en verkondiging. Nu ik ouder word en de gezondheid nalaat voel ik een sterk verlangen om de jaren die ik nog heb wat meer geestelijk door te brengen. Daar ik het bisdom bestuurlijk bij mgr. Hendriks in goede handen weet, heb ik het plan opgevat om mij, waarschijnlijk in de Veertigdagentijd, geruime tijd terug te trekken om mij spiritueel op te laden, om daarna in woord en geschrift ook weer meer te kunnen geven. Zes jaar geleden heb ik dat al eens

geprobeerd door me enkele weken in een grot in Spanje terug te trekken om te bidden en te vasten. Ik had mezelf daarbij echter wat overschat. Het werd meer een ‘survival’ dan een bezinning. Nu wil ik het op een wat realistischer manier proberen te doen. Ook de Mariadevotie, vooral die van Amsterdam, heeft mijn hart. Maar natuurlijk blijf ik voorlopig nog volop betrokken bij het wel en wee van ons dierbare bisdom, ook bestuurlijk, al is het iets meer vanaf de zijlijn. Aan het

contact met de pastorale krachten in ons bisdom en de andere gelovigen hoop ik wat meer tijd te kunnen geven, en alles en iedereen breng ik als bisschop vooral elke dag bij de Heer in gebed en het vieren van de Eucharistie.” ■

Eric Fennis

Op 22 december werd in Rome bekend gemaakt dat paus Franciscus mgr. J.W.M. Hendriks heeft benoemd tot Bisschop-Coadjutor. Hij zal te gelegener tijd mgr. Jos Punt als Bisschop van Haarlem-Amsterdam opvolgen.

Mgr. Jan Hendriks: “Ik ben paus Franciscus dankbaar voor het vertrouwen dat hij door deze benoeming in mij heeft gesteld. Ik zal mijn best doen dit vertrouwen niet te beschamen en mij in te zetten voor de Kerk in het bisdom Haarlem-Amsterdam. Ik besef goed dat het gaat om een dienst aan de gemeenschap, aan het Volk van God, niet om een eer of een positie voor mijzelf. Ik heb de benoeming dan ook in deze geest aanvaard. Het is een grote verantwoordelijkheid en het vraagt veel inzet. Ik bid de goede God dat Hij me de kracht en genade zal geven om deze missie goed te volbrengen en om echt dienstbaar te kunnen zijn aan de mensen.”

Wanneer is de actie Kerkbalans van start gegaan?

Dat was op zaterdag 19 januari tijdens het landelijk inluidentmoment. Door heel het land klonken om 13.00 uur in meer dan honderd steden en dorpen de kerkklokken als start van de grootste fondsenwervende actie van Nederland.

Hoe ben jij er bij betrokken geraakt en wat is je huidige rol daarin?

Mijn rol is eerlijk gezegd bescheiden. Omdat Kerkbalans de grootste fondsenwervende actie is van Nederland – groter dan bijvoorbeeld de afzonderlijke acties van giro 555 – wordt de actie voorbereid door professionals op het gebied van fondsenwerving, marketing en communicatie. Om de zoveel maanden is er een landelijke bijeenkomst om de actie van het afgelopen jaar te evalueren en de actie en ideeën voor het komende jaar te plannen. Ik neem daar aan deel namens het bisdom Haarlem-Amsterdam en zorg dat de informatie op tijd naar de parochiebesturen in ons bisdom gaat.

Aan het begin van ieder kalenderjaar start de actie Kerkbalans. Stafmedewerker kerkopbouw van het bisdom, Marius van der Knaap (32), coördineert Kerkbalans voor het bisdom van Haarlem-Amsterdam. *SamenKerk* sprak met hem hierover.

Actie
Kerkbalans
 2019

Waar wordt Kerkbalans eigenlijk voor gebruikt?

Het geld dat wordt opgehaald gaat rechtstreeks naar de lokale parochies. Zij hebben dit nodig om alle vaste lasten van te kunnen betalen. Denk daarbij aan salarissen voor mensen die in het pastoraat werkzaam zijn,

een dirigent, een organist, een koster of secretaresse. Andere kosten zijn bijvoorbeeld jongerenwerk, de energierekening, onderhoud aan het kerkgebouw, het secretariaat, noem maar op!

De collectes worden opgebracht door de vaste kerkgangers. Hoe is de betrokkenheid van mensen die wat minder de kerk bezoeken bij een actie als Kerkbalans?

Dat verschilt natuurlijk per parochie, maar over het algemeen zien we dat naast de vaste kerkgangers er ook veel andere mensen zijn die

Het is eigen aan ons geloof dat we verder kijken dan alleen naar eigen stad of dorp

bereid zijn om een bijdrage te leveren. De motivaties kunnen heel verschillend zijn. Bijvoorbeeld omdat iemand het belangrijk vindt dat de christelijke traditie wordt voortgezet, of omdat de Kerk een belangrijk bindmiddel is in de samenleving. Een ander doet dit vanwege het gebouw of orgelconcerten die er plaatsvinden.

Parochies zijn steeds gericht op samenwerkingsverbanden en zelfs fusies. Blijven mensen gemotiveerd om ook bij te dragen aan een groter geheel?

Meestal wel, omdat een samenwerkingsverband of fusie niet direct een kerksluiting hoeft te betekenen. Bij een kerksluiting zie je wel dat er minder mensen bereid zijn een bijdrage te leveren. We hebben daar nog wel een slag in te slaan. Het mooie aan ons geloof is juist dat we een wereldkerk zijn. De verkondiging gaat door, hetzij op een andere plek. Het is juist eigen aan ons geloof dat we verder kijken dan alleen naar ons eigen stad of dorp. Denk aan de vele Nederlandse missionarissen die overal ter wereld werden uitgezonden en waar we ons ook altijd sterk mee verbonden voelden.

Wat maakt Kerkbalans tot een succes? Heb je nog goede tips en aanbevelingen?

We zien grote verschillen bij parochies die hun eigen campagne steeds weer proberen te verbeteren en bij parochies die al jarenlang op dezelfde manier te werk gaan. Er zijn voorbeelden van parochies die hun opbrengst met twintig procent zagen toenemen na een actieve campagne Kerkbalans. Op de website van Kerkbalans staat een tienstappenplan dat daarvoor gebruikt kan worden (zie pagina 10). Ook zijn er vele gratis voorbeeldbrieven en advertenties te downloaden en is het mogelijk om posters, folders en andere promotiematerialen te bestellen. ■

Eric Fennis

Kerkbalans is een gezamenlijke actie van de rooms-katholieke Kerk, de protestantse kerk en de oudkatholieke kerk in Nederland. Drie kerkgenootschappen die al sinds 1973 samenwerken in de actie Kerkbalans en zo een beroep doen op de plaatselijke geloofsgemeenschappen voor een financiële bijdrage. Jaarlijks vragen zij hun leden in de tweede helft van januari een financiële bijdrage te leveren aan hun eigen plaatselijke kerk. De Kerk krijgt geen subsidie. Onderhoud van het gebouw, de koffie, maar ook het personeel en missionaire en maatschappelijke projecten kosten geld. Daarom is er Kerkbalans. Info: www.kerkbalans.nl.

Foto: Kerkbalans/Gerrit te Vaanwerk (winnaar fotowedstrijd 2018)

Wat ik DOE...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Niet kletsen maar poetsen

De parochie van Burgerburg omvat, naast Burgerburg, de dorpjes Petten, Sint Maarten en Sint Maartenbrug en telt zo'n achthonderd parochianen. Een kleine maar enthousiaste gemeenschap, eentje waar vele vrijwilligers met elkaar de parochie draaiende houden. Iedereen, van jong tot oud, is er bereid een steentje bij te dragen. Yvonne Bosman is een van hen. Naast Kindje wiegen, zingen in een kerkkoor, bloemschikken, eerste Communie en de parochieraad is zij ook een van de vierentwintig kerkwerksters. Marthadames worden ze genoemd. Kerkwerksters zijn nu typisch een stille kracht in een parochie. Geen kerk kan zonder ze. Niemand ziet ze bezig maar iedereen ziet het resultaat van wat ze doen. Een schone, frisse kerk is een uitnodigende kerk. "Ik was dertien jaar toen ik met kerkwerken begon. Dat was in Breezand waar ik opgroeide. Mijn moeder vond dat toen wel een goed idee want je kon er vijf gulden mee verdienen. Ik heb het tot mijn twintigste gedaan, tot mijn trouwen", aldus Bosman, "Toen verhuisde ik naar Burgerbrug. Na een tijdje ben ik hier

**Parochie Onze Lieve
Vrouw Geboorte
Burgerbrug
Yvonne Bosman (63)
Kerkwerken**

Het is net een bedrijf

Sinds januari 2016 is Henk Verberne de penningmeester van de Heilige-Augustinusparochie in Amsterdam-Noord. Als lid van het parochiebestuur heeft hij hiervoor een bisschoppelijke benoeming ontvangen voor de periode van vier jaar. "Aanvankelijk was ik niet zo enthousiast toen de pastoor mij voor deze verantwoordelijke taak vroeg. Ik heb namelijk geen financiële achtergrond. Ik ben leraar Duits op een middelbare school geweest. Gelukkig heeft de vorige penningmeester mij heel goed ingewerkt en nu kan ik toch zeggen dat ik veel plezier beleef aan dit werk." Met deze vrijwilligerstaak is hij zo'n vier à zes uur per week bezig. Zo verricht Verberne alle - contante en digitale - betalingen, en verzorgt hij ook de hele financiële administratie van de parochie met de begroting en jaarrekening. Daarnaast onderhoudt hij de contacten met de bank en met het bisdom (onder andere over de diocesane afdrachten en de beleggingsportefeuille)

Foto: Eric van Teijlingen

actief geworden voor de kerk en ik ben hier zeker al dertig jaar kerkwerkster. En altijd met plezier.” Om de maand krijgt de gehele kerk een flinke beurt, net als met Kerstmis, Pasen en Pinksteren. Drie dames gaan dan een ochtend aan de slag. Bosman: “Ieder heeft haar eigen taak bij het kerkwerken. We halen de kandelaars en de altaardwalen weg om het altaar schoon te maken. Alle kerkbanken worden afgenomen en gesopt. We verwijderen de kauwgom van onder de kerkbanken. Naast het altaar en de kerkbanken doen we ook het koor boven bij het orgel. We stofzuigen overal en stof-fen alle richeltjes. We dweilen de paden. En zo dweilen we ons de kerk uit.” Ondertussen gezellig bijpraten? “Welnee”, zegt Bosman lachend, “Het is niet kletsen maar poetsen. Dat kan na afloop bij de koffie. Bovendien de stofzuiger maakt lawaai en we werken verspreid over de kerk.” Is er nog meer te doen? “Vast, maar daar zijn weer andere vrijwilligers voor. Er zijn mensen die het koper poetsen voor de grote feest-dagen. En twee keer per jaar halen mannen met een ragebol alle spinnenwebben weg.” Desgevraagd zegt Bosman dat ze veel eer haalt uit deze vrijwilligerstaak. “Ja, het is net als thuis. Je wilt dat je huis schoon is. Zo moet het ook zijn met het Huis van God.” ■

en helpt hij met regelmaat mee bij het tellen van de collecte op maandag. Voor een penningmeester geldt natuurlijk dat hij moet vergaderen: met het parochiebestuur, met de werkgroep financiën, die in deze

**Parochie H. Augustinus
Amsterdam-Noord
Henk Verberne (61)
penningmeester**

parochie verantwoordelijk is voor de actie Kerkbalans. Net als iedere parochiepenningmeester maakt Verberne zich wat zorgen over het financiële reilen en zeilen van zijn parochie. “Het is altijd weer een hele

klus om de eindjes aan elkaar te knopen. De uitgaven zijn fors. Energie (gas/licht), verzekeringen, gemeentelijke belastingen (als ozb en reinigingsheffingen), de afdrachten aan het bisdom voor de bekostiging van het pastorale personeel en de kosten van het parochieblad *Parasol* zijn toch wel de grootste kostenposten. En zoals iedereen weet levert geld op de bank weinig tot niets op. Gelukkig was 2018 een goed jaar voor Kerkbalans. We hebben ruim vijf procent meer inkomsten ontvangen. Dat geeft weer hoop voor het komende jaar.” Verberne was altijd al nauw betrokken bij zijn parochie.

Niet alleen op de zondag maar ook bij de MOV-groep. Door zijn taak als penningmeester is het contact met de gemeenschap geïntensiveerd. “Als ik vrijdag op het pastoraal centrum ben om de post en de rekeningen te halen, ontmoet ik altijd andere parochianen en vrijwilligers”, aldus Verberne. “Als gelovige vind ik het belangrijk dat je je inzet voor je kerk en de gemeenschap. Daarom doe ik er vrijwilligerswerk. Als penningmeester is het mijn taak om, samen met het bestuur, de middelen van de parochie zo goed mogelijk te beheren en in te zetten zodat we in Amsterdam-Noord het geloof kunnen uitdragen. Een gebouw betekent nu eenmaal veel geld. En personeel ook. Wat dat betreft is een parochie net een bedrijf.” ■

Plan je actie!

In 10 stappen naar Actie Kerkbalans 2019

Samen actief voor de kerk

1. Formuleer een concreet doel

Mensen geven meer als ze weten waarvoor en als ze dit belangrijk vinden. Ga met een groepje bij elkaar zitten en bedenk waarom jullie geld nodig hebben. **Vat samen in een concreet & urgent doel.**

Tip: van bijdragen aan rente & aflossing worden weinig mensen warm. Een extra ouderenpastor of zonnepanelen zijn concretere doelen.

2. Vorm een team

Je hebt doeners, denkers, beslissers en dromers. Hoe meer kwaliteiten je aan boord van je Kerkbalans-team hebt, hoe verder je komt. Kijk eens rond en bedenk wie jullie nog missen. Een inspirator met wilde ideeën misschien?

In ieder geval mensen die qua type en kwaliteiten aanvullend zijn!

4. Betrek de jeugd

Vraag de leiding van de kinderveerdienst of de jongerengroep om ook mee te doen. Ze kunnen vaak goed buiten kaders denken en komen met creatieve ideeën.

Tip: gebruik het spaarpotje om kinderen zelf mooie acties te laten uitvoeren. Of laat kinderen tekeningen maken over de kerk en gebruik die als voorkant van de enveloppen.

Tip: noteer hier mensen die je direct te binnen schieten.

3. Durf te vragen

Als je mensen om een concreet bedrag vraagt, kan je ze daarmee helpen om hun gift te bepalen. Haak aan bij het huidige geefgedrag en probeer dat te verhogen. Vraag nooit minder dan mensen al gaven.

5. Kijk wat de cijfers zeggen

Segmentatie is een duur woord voor gemeentelieden opdelen in categorieën. Als je hiermee aan de slag gaat, kun je interessante patronen ontdekken. Is er een kleine groep die het meeste bijdraagt? Of dragen alle gemeentelieden evenredig bij? Het analyseren van geefgedrag van vorige jaren, helpt bij het formuleren van concrete geefvragen.

Tip: gebruik de voorbeeldsegmentatiebrieven die we voor jullie hebben opgesteld. Je vindt ze op kerkbalans.nl.

20°C

6. Personaliseer je mailing

Richt de brief aan mensen persoonlijk. Dat is meer werk, maar maakt het appél wel sterker. Helemaal mooi is het als je in de brief ook kunt noemen hoe hoog de gift van vorig jaar was.

Tip: hebben jullie ambities in de gemeente? Vraag dan om iets meer dan vorig jaar en leg uit wat jullie met dit geld kunnen doen.

7. Benut beeld en emotie

Beeld zegt vaak veel meer dan woorden. Moedig je medekerkangangers aan mee te doen aan de **Kerkbalans fotowedstrijd**. Zo verzamel je veel mooi beeld rondom het thema kerk. Dit kun je ook voor je eigen materiaal gebruiken.

Tip: exposeer ingezonden foto's van je kerkleden in je kerk. Dit motiveert andere om ook mee te doen.

10. Bedank!

Misschien wel het allerbelangrijkst: bedank de gevers en vrijwilligers voor hun gift en bijdrage. En laat ook zien waar het toe heeft geleid!

9. Geef aandacht aan vrijwilligers

Zonder vrijwilligers geen Kerkbalans. Waardeer de vrijwilligers voor hun inzet. Dat kan op 1001 manieren, als ze maar ervaren dat ze gezien worden.

8. Maak er een feestje van

Zorg voor een feestelijke samenkomst. Organiseer bijvoorbeeld een foto expositie van de beelden die je medekerkangangers voor de Kerkbalans fotowedstrijd namen. Of organiseer een inluidmoment. Een feestelijke aftrap van de campagne zorgt voor samenbinding.

Jaarlijks halen **40.000 vrijwilligers** in **2.000 kerken** in Nederland geld op voor hun plaatselijke kerk. Om kerken actief te laten zijn. Waar iedereen altijd terecht kan. Geef voor je kerk. Zodat jouw kerk kan geven aan anderen.

Actie
Kerkbalans
2019

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

M

ijn dochter is dit jaar 37 geworden. Haar leven duurt even lang als de vriendschap met Jan Berkhout. Want deze markante priester uit De Rijp heeft Maaike gedoopt

in de kerk die genoemd was naar de Goede Herder en die gelegen was in het hart van de nieuwbouw van Schalkwijk in Haarlem. Dat moment is de eerste echte kennismaking met Jan Berkhout. In een bijna lege kerk zaten we daar met de naaste familie en met onze pasgeboren dochter en luisterden we naar de eenvoudige woorden ter voorbereiding op het sacrament. Het was ook de eerste keer dat ik de kracht van Jan Berkhout leerde kennen: hij had de gave om de taal van deze tijd te verbinden met de eeuwige woorden van het geloof. Daarmee raakte hij de harten van de familie en kreeg hij ook de aandacht van onze dochter. Met grote ogen luisterde ze naar de woorden van de priester en leek het wel alsof taal geen leeftijd en geen uitleg behoefde.

We hebben elkaar in de jaren daarna nog wekelijks ontmoet. Jan Berkhout vroeg of ik van de parochieraad deel wilde uitmaken. Dat heb ik vijf jaar gedaan, in een wereld waar de Kerk het toen al moeilijk had. Het was een wijk vol met anonieme flatgebouwen, het was de voorbode van een ontwikkeling die iedereen in de katholieke Kerk zou meemaken. Jan Berkhout woonde toen in de pastorie in de Polenstraat en was geen wonder in strategie en beleid. Zijn kracht was de verinnerlijking van een geloof dat hem woorden gaf waar geen woorden zijn. Ik kan dat niet goed uitleggen. Hij deed me vaak denken aan Jan Schut, de priester uit Akersloot die me gevormd heeft in Haarlem-Noord. Die had de gave om in de grootste eenvoud de diepste wijsheid met ons te delen. Dat gebeurde met een rust waar je stil van werd. Sommige priesters hebben dat: ze spreken woorden die hun geschonken zijn en veel verder reiken dan hun eigen leven. Ze verwijzen naar een werkelijkheid die we God noemen.

Zonder Jan Berkhout had ik niet kunnen doen wat ik nu al 35 jaar doe. Hij schreef een brief aan de bisschoppen toen ik solliciteerde bij het secretariaat van de

Jan Berkhout

In memoriam

Zijn kracht was de verinnerlijking van een geloof dat hem woorden gaf waar geen woorden zijn.

kerkprovincie in Utrecht. Zonder zijn aanbeveling was ik kansloos geweest bij deze sollicitatie. En in al die jaren daarna bij de bisschoppenconferentie en de RKK-zendtijd voelde ik me gedragen door deze wijze herder uit De Rijp die na veel tussenstations uiteindelijk in Volendam pastoor werd. Vele jaren

hadden we slechts incidenteel contact. Tot die Nieuwjaarsdag van 2001, tot het drama dat veertien jongeren het leven kostte en diepe wonden sloeg in de gemeenschap van Volendam. Ik belde hem op de pastorie, voordat alle andere media zich meldden. Ik vroeg hem of een ploeg van Kruispunt-tv hem mocht volgen. Hij zei meteen ja en hield ook zijn woord. Mijn collega's Elly de Bont en Martine Litjens waren de enigen die registreerden wat geen camera zag: de bezoeken aan de verschillende ziekenhuizen, de uitvaarten, de diep bedroefde ouders. Jan Berkhout was toen op zijn best: in zijn kwetsbaarheid troostte hij velen en liet hij heel voorzichtig voelen dat God ons juist in het donker draagt. Moge Jan Berkhout rusten in die vrede van God. ■

Onderweg met Lucas

Diaken Wim Timmer is justitiepastor in de gevangenis. Voor de begeleiding van gedetineerden ontwikkelde hij met vormgever Erwin Timmermans teksten en beelden bij de zondagse evangelielezingen. Het Lucas-jaar is nu gebundeld. Een gesprek in de bajes over God, betrouwbaarheid en tijdwee. “Ik hoop ze de goede boodschap te laten zien.”

Het boek is ontstaan in de gevangenis. Drie jaar geleden begon diaken Wim Timmer, pastor in de Penitentiare Inrichting Zuyder Bos in Heerhugowaard, met een wekelijkse gespreksgroep voor 'de jongens'. De evangeliëlezing van de zondag erna combineerde hij met een korte overweging, een psalm of ook wel een fragment uit een gesprek met een gedetineerde. Of met een gedicht – “ik maak soms een gedicht voor jongens die weer naar buiten gaan.” Al die teksten, begeleid door kernachtige koppen en vragen en veel beeldmateriaal, verzorgd door grafisch vormgever Erwin Timmermans, zijn bedoeld om iets op te roepen. Timmer: “Het moet vooral jón uitnodigen je verhaal te vertellen. De jongens hier moeten dat leren. En je hoopt natuurlijk dat het een verhaal van ommekeer wordt.” De losse afleveringen van de gespreksgroep zijn nu gebundeld en uitgebreid in *Het jaar van Lucas – Optrekken met Jezus*. Voor elke week biedt het boek twee pagina's met het evangelie van die zondag en begeleidend materiaal. Het is in de gevangenis ontstaan, maar kan overal worden gebruikt, voor verdieping van de zondagsviering, catechese of geloofsgesprekken.

Via Lucas optrekken met Jezus. “Het hele Lucas-evangelie is natuurlijk een opgaan naar Jeruzalem,” zegt Timmer, als we hebben plaatsgenomen in zijn gezellig ingerichte werkkamer in de gevangenis. “Je moet

durven geloven dat het morgen anders kan zijn dan vandaag. Daarvoor moet je op weg gaan naar jónw nieuwe Jeruzalem. Naar een plek die voor jou veilig is, waar jij welkom bent, waar je thuis kan komen. Een plek ook waar je gaat verkeren in een betrouwbare vriendenclub, dus niet terug naar je oude wereld. En dat jij daar een betrouwbaar mens bent. Dat is in een notendop wat ik hier doe als pastor: proberen mensen te verleiden deze tijd zinvol te gebruiken, ze keuzes te laten maken die een veranderingsproces op gang brengen. Zoals je eigen gelijk loslaten: durf jij naar de herder te luisteren, durf jij volgzzaam te zijn? Ik krab aan hun ziel.”

Is geloof daarbij relevant? “Bepaalde vragen komen altijd langs. Bijvoorbeeld: wat is vrijheid nou eigenlijk? Iedere middag om vijf uur gaat je celdeur dicht en dan blijf je met jezelf over. Het verlangen naar verdieping, of nadenken over jezelf, is er. Dat begint met de kat uit de boom kijken. De eerste vraag aan mij is vaak: mag ik een rozenkrans? Dat is om een beetje aansluiting te ervaren.

Tijdens de bijeenkomst door de week kan het over van alles gaan. Over dingen die tegenzitten, over mensen die jou niet geloven. De afspraak is dat alles binnenskamers blijft. Dat heeft alles te maken met betrouwbaarheid, een belangrijk thema. Leren dat het gaat om wat je dóet, dat je respect krijgt als je betrouwbaar bent – je krijgt dan vertrouwen terug. Leren dat het bij jou begint en niet bij de ander. Als iemand zegt: 'Ik zie wel waar het schip strandt', dan zeg ik: 'Leer eerst eens varen.'

De teksten uit het Evangelie bieden voldoende aanknopingspunten, zegt Timmer. "Bijvoorbeeld die over de verloren zoon. Dat kan gaan over de oudere broer die bij terugkomst merkt dat er voor die jongere die is teruggekomen een feest is georganiseerd – zou jij naar een feest gaan waarvoor je was buitengesloten? Wat doet zoiets met je? Het kan ook gaan over het vermogen van die jongste zoon om terug te keren en om vergeving te vragen. Kunnen zij dat ook? Dat stel ik aan de orde, niet in de zin van 'schuld, boete en vergeving' maar: 'sorry zeggen, sorry doen en sorry leren'. Eerlijk bekennen wat je hebt gedaan en zelf ook vinden dat het fout was; pas dan kun je naar de volgende stap: boete doen. En de ander er van overtuigen dat het menens is om verder te kunnen. En: hóe gaan we dan verder? Wat betekent het dat je vertrouwen krijgt, dat je vergeven wordt?"

In week 44 gaat het over Lazarus en Abraham in de hemel en de rijke man in de hel die beseft op aarde niet

Wim Timmer (58) is diaken van het bisdom Haarlem-Amsterdam en is werkzaam in de Penitentiare Inrichting Zuyder Bos (Heerhugowaard). Hij is ook actief voor de Stichting Exodus Nederland (nazorg en opvang van ex-gedetineerden).

te hebben geluisterd (Lucas 16, 19-31). "Dat kan gaan over berouw, over schuldgevoel. Hoe vóelt dat? Wat dóet het met je? Gedetineerden hebben daar meestal nooit eerder over nagedacht, en kunnen er in eerste instantie ook geen antwoord op geven. Dan zeg ik: heimwee is dat je niet op een veilige plek bent, waar je je thuis voelt. Schuld is *tijdwee*: het verlangen om terug te gaan naar het moment van vóór de misdaad. Daar kunnen ze eerst helemaal niet bij, terwijl het er wel is, zeker als je slachtoffers hebt gemaakt. Het uit zich op allerlei manieren, bijvoorbeeld door slecht slapen of een knoop in je maag... Je ziet ze vaak eerst anderen de schuld geven van alles, om de eigen schuld te ontlopen. Dan wordt het een blokkade; je zit maar op het deksel

om het op de put te houden. Je moet op een andere manier naar jezelf leren kijken."

Schuldgevoel. Hoe vóelt dat? Wat dóet het met je?

In het boek komen nogal wat psalmen langs, vaak uitingen richting God; werkt dat ook als je niet in God gelooft? "We bidden de psalmen op zondag, met antifoan, en ik gebruik ze vaak in individuele gesprekken; dan lezen we samen een psalm. Ja, dat werkt. In psalmen zit vaak het aspect van verzet, van verlatenheid, bedreigd worden, opgejaagd

worden. Dat is hier werkelijkheid. De jongens zijn niet altijd aardig voor elkaar. Ook het aspect van God werkt. De onnoembare, de onzichtbare – we weten misschien niet zo goed zijn naam, maar je kunt nu eenmaal niet in je eentje praten. Als je een psalm bidt, dan is Hij er, voor jou. Dat is geloven, je vertrouwen stellen in de genade van de ander. Dan vraagt zo'n jongen weleens: ben ik nu gelovig geworden? Dat vind ik geen relevante vraag. Of ze zeggen: ik geloof niet, hoor, maar ik vind het wel leuk bij je."

Hij zaait, zegt Timmer, hij oogst niet. "Je moet niet aan mij vragen wat het resultaat is van mijn werk. Ik hoop ze iets mee te geven waardoor ze later verder kunnen. Ik hoop ze de goede boodschap te laten zien, en ze zover te krijgen dat ze zich daardoor laten aanspreken." ■

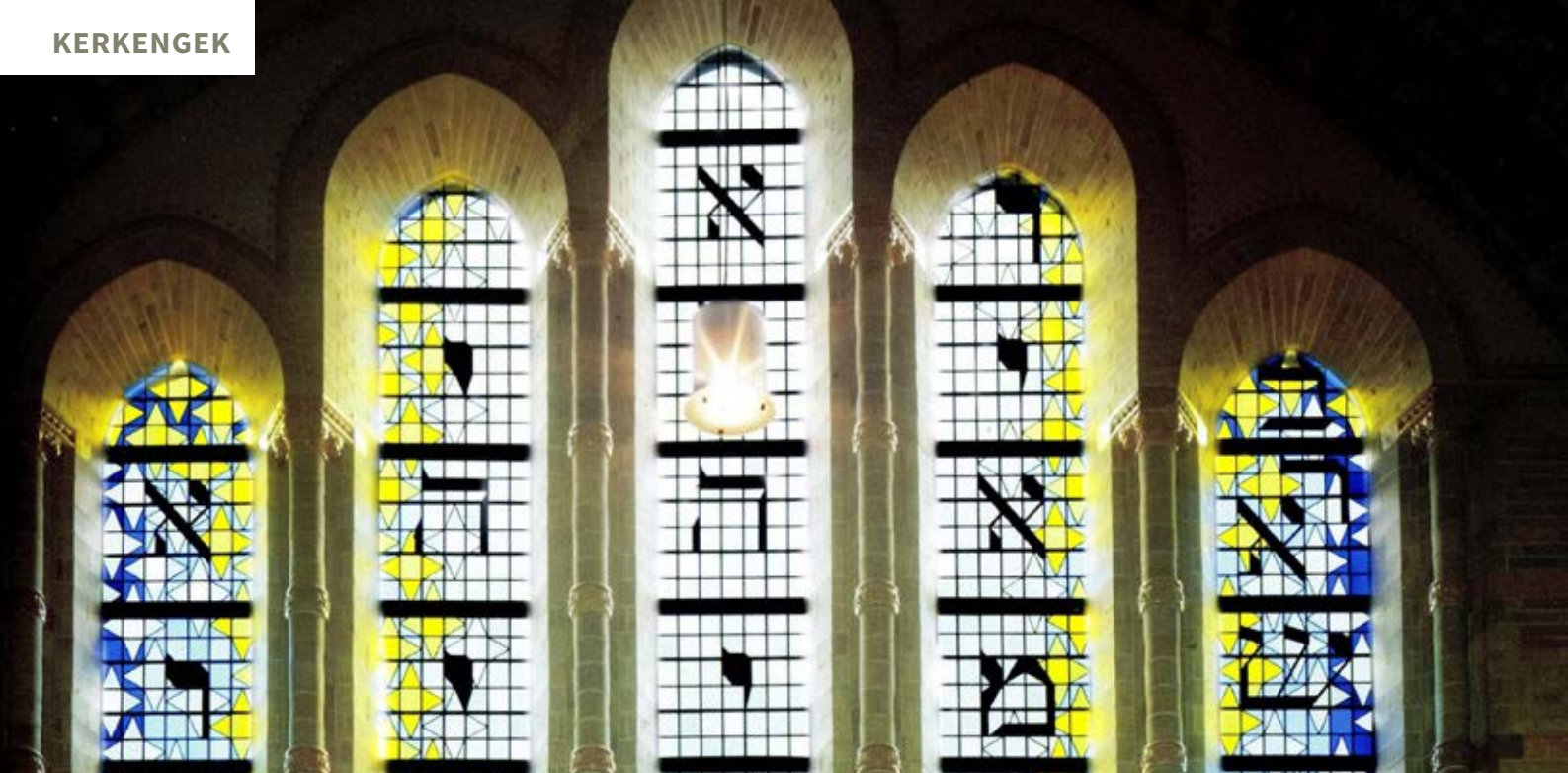
Jim Schilder

Het jaar van Lucas – Optrekken met Jezus

Wim Timmer en Erwin Timmermans

ISBN 139789061731870 | www.royaljongbloed.nl | € 17,50

Nieuwe schoonheid in de Bavo

Nu de voltooiing van de restauratie van de Kathedrale Basiliek Sint Bavo in 2019 gevierd gaat worden, beginnen we deze nieuwjaarsbeschouwing met een nieuw overzicht van de ‘Bijbelse oplading’ van dit bedehuis.

De architect Cuypers jr. (Jos, zoon van de bekende Pierre Cuypers) was vol van gedachten over de symboliek van ‘zijn’ kathedraal. Uiterst belangrijk waren zijn ideeën over de lichtinval in de kerk. Het licht zelf is goddelijk (zie Genesis 1,3: “en God zei, er zij licht!”). In de ramen van het hoogkoor, die Cuypers zelf ontwierp en die ook door hem gerealiseerd zijn, ontdekt men een subtiele behandeling van het licht. In de later aangebrachte transeptramen (die van Han Bijvoet) ziet men een andere opvatting: de nadruk ligt daar op de voorstellingen zelf zonder dat het licht als zodanig heilig werd geacht. Cuypers schrok dan ook vreselijk toen die ramen werden aangebracht. Nu zijn we er tevreden mee omdat ze een eigen kwaliteit hebben.

**Genesis 1:
God sprak er
geschiede licht**

**Genesis 2:
de paradijs-
stromen**

Het heilige licht

Het hoogkoor heeft, als gezegd, hoge ramen van Cuypers die zeer veel licht doorlaten. De engelen en aartsengelen zijn op subtiele wijze getekend zodat de voorstellingen zelf ondergeschikt zijn aan hun eigenlijke taak: lichtdoorlaters zijn. Het transept kent

ramen van Bijvoet die nauwelijks licht doorlaten, maar die in felle kleuren de gelovigen herinneren aan het belang van Christus als koning van het heelal (met een donkere gouden achtergrond aan de zuidzijde) en zijn lieve Moeder (met een fel blauwe achtergrond aan de noordkant). Aan de vulling van de ramen van het schip (samen het grootst in aantal) kwam men niet meer toe. Bij de restauratie van onze kathedraal, die al zo'n tiental jaren geleden begon, deed zich de gelegenheid voor te moeten te komen aan de oude wensen van Cuypers om ook de ramen van het schip van glas-in-loodramen te voorzien. Maar hoe?

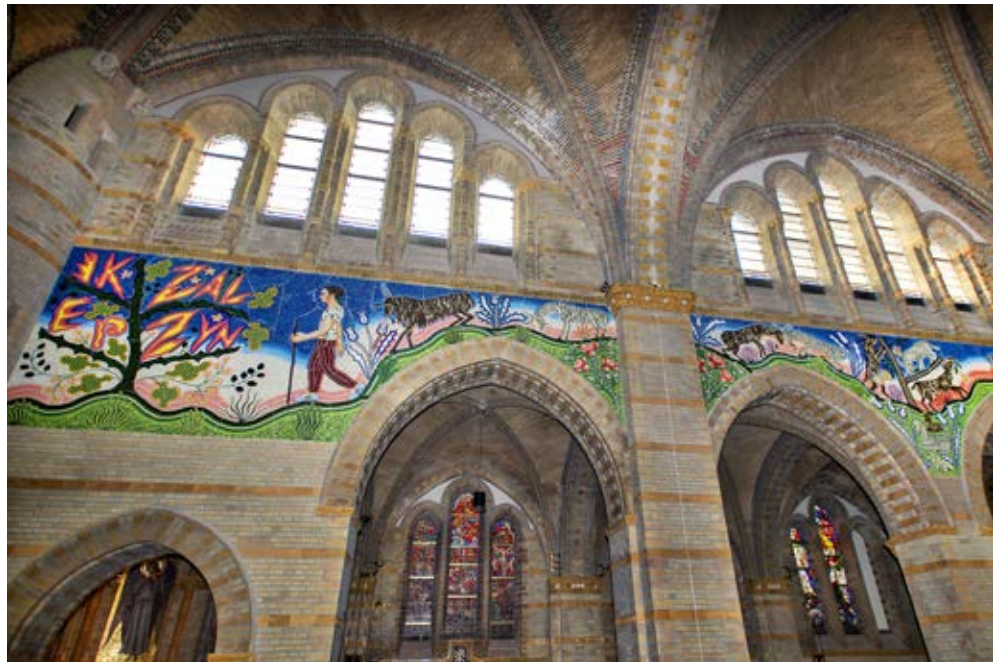
Een getuigenis voor deze tijd

Gekozen werd om, geheel in Cuypers' geest, de ramen vooral te zien als doorlaters van licht en ze als het kan een boodschap te laten dragen die ook voor deze tijd betekenis heeft. Welke glazenier zou in staat zijn in die geest de glas in lood ramen in het schip te maken?

De keuze viel al gauw op Jan Dibbets, beroemd door zijn serie ramen in de kathedraal van Blois (Frankrijk), die met recht een tovenaars mag worden genoemd van het licht. Het programma dat de opdrachtgever van de restauratie hem meegaf verwerkte hij meesterlijk. Aan de noordkant waar het zonlicht niet binnendringt staat de tekst te lezen (in Hebreeuwse letters): "God sprak: 'er zij licht'" (getranscribeerd: 'wajomer Elohiem jehi ohr'). In 1942 zijn aan de noordkant van de kerk waar deze ramen op uitzien zeshonderd Haarlemse joden bijeengebracht om te worden gedeporteerd. Door de verwijzing naar de goddelijke wens om het licht te laten winnen van het duister wordt tegen deze afschuwelijke daad van toen geprotesteerd.

Ik zal er zijn

Een van de belangrijkste Bijbelse ophandelingen die te melden valt, is de verbeelding van het verhaal van Exodus 3, het verhaal van het brandende braambos. Het was altijd al het plan die voorstelling aan te brengen op de muur boven de Sacramentskapel omdat dat gaat over Gods blijvende aanwezigheid in ons midden. Toen zich milde gevers meldden, werd Gijs Frieling

Exodus 3:
de brandende
braambos

Moderne
Mozes

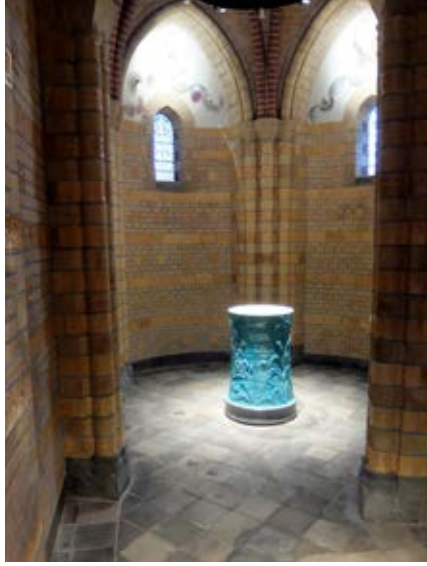

aangezocht om een ontwerp te maken. Hij vulde het hele lange vlak door links de kernboodschap te melden: IK ZAL ER ZIJN! Geen afstandelijke verre God dus, maar een die zich in solidariteit met de mensen manifesteert en oproept tot actieve deelname aan zijn bevrijdingsprogramma van zijn volk en het hele mensdom. De kudde die Mozes leidt bestaat hier niet uit schapen maar uit geiten. Geiten zijn minder volgzaam en eigenwijzer. De kunstenaar vond dat een betere verbeelding van de moderne mens die op zijn eigen wijze, soms eigenwijs, op zoek is naar God. Men ziet sommige geiten Mozes braaf volgen, andere klimmen eigenwijs omhoog op zoek naar eigen geloofs-ervaringen. Nog andere lopen de verkeerde kant op en eentje (uiterst rechts) valt in een afgrond en kiest

zo voor het donker. Mozes zou eerst afgebeeld worden als een Etruskische herdersjongen (zoals in Ravenna ook gebeurd is), maar werd nu afgebeeld als een moderne jongeman met gympen en een 'mans-bun' (een haarknotje voor mannen). Soms wordt er in de Schrift gezegd dat hij 80 jaar was toen hij zijn tocht met het volk begon, maar dat is een meer symbolische aanduiding van zijn rijpheid.

Jij bent er

De oude doopkapel aan de westhoek van het zuidelijke transept is vrij klein. Makkelijk toegankelijk vanuit de

sacristie zonder dat men de kerk (die in de winter flink koud kan zijn!) in hoofde. Men doopte toen nog op de dag van de geboorte zelf. Toen het doopvont later naar de kerk zelf verhuisde werd de doopkapel een rommelhok. Bij de restauratie besloten de 'Vrienden van de Nieuwe Bavo' de doopkapel te adopteren en kunstenaar Marc Mulders werd aangezocht die te verfraaien. Een raam met Arabische motieven markeert de overgang tussen kerk en kapel. Binnen in de bogen glasreliëfs waarop de vier paradijsstromen (zie Genesis

lezen we in de ramen (van Jan Dibbets) als we goed kijken ook in het groen de Aramese tekst 'Maranatha'. Dat is het laatste woord van de Bijbel (Apokalyps) en betekent: 'kom (Heer Jezus) kom' (zie Openbaringen 22.20). Daarmee wordt ons innige verlangen in onze tijd verwoord naar een wereld waarin God alles in allen zal zijn. Aan de andere kant van het kerkschip troffen we de eerste woorden van de Eeuwige: 'er geschiede licht' (Genesis) en hier de laatste woorden van de Bijbel (Openbaring). Beginsel en voltooiing komen hier aan de orde. Door al deze verwijzingen naar Genesis (hoofdstukken 1 en 2), Exodus (hoofdstuk 3) en Openbaringen (hoofdstuk 22) is de kathedrale basiliek van Sint Bavo

Nieuwe
doopvont:
Jij bent er

Openbaringen
22: Maranatha

'Maranatha' is het laatste woord van de Bijbel (Apokalyps) en betekent: 'kom (Heer Jezus) kom'

2, 10-14) zijn afgebeeld. Dieren symboliseren de deugden die de dopeling zal gaan voorleven. De Christus als Ichthus (grote vis) bekroont het geheel. Er werd ook een nieuw doopvont geplaatst in de doopkapel. Daarvoor tekende weer Gijs Frieling (van het Mozes-mozaïek). Hij maakt een prachtig groene doopkuip met daarop de tekst 'Jij bent er.' Die tekst verwijst naar de Godsnaam zoals die in het brandende braambos klonk: 'Ik zal er zijn.' En zo wordt de kleine geschiedenis van de dopeling gekoppeld aan de grote geschiedenis van God met zijn mensen!

Maranatha

De voltooiing van de menselijke geschiedenis komt aan de orde in het zuidraam van het kerkschip. Daar

aan de Leidsevaart bij gelegenheid van haar restauratie niet alleen 'opgeknapt', maar ook 'Bijbels opgeladen.' Naast de duistere herinnering aan de oorlogstijd in het noordelijke raam wordt toch vooral het uitzicht geopend naar een wereld waarin mensen niet meer in gammele bootjes hoeven te vluchten voor onrecht maar waarin een betere toekomst wordt opgebouwd voor ons en al onze kinderen. Dat alles wordt verbeeld verkondigd aan alle mensen die hier komen 'schuilen' onder de koepel van Gods liefde voor ons allen. ■

Hein Jan van Ogtrop

Kijk voor meer foto's op de website kerkengek.nl

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

W ie de stad Erfurt binnenkomt in het landelijke Thüringen (Duitsland) ziet al snel dat de middeleeuwse gebouwen hier goed bewaard zijn gebleven. Dominant rijst de reusachtige Dom op, gebouwd op een heuvel zodat zeventig treden nodig zijn om de eerbiedwaardige kerk te betreden.

Naast de Dom staat nog een kerk, de *Sankt Severi*, al even middeleeuws. Een grote verrassing wacht de bezoeker die deze kerk binnentreedt. Een fraaie sarcofaag herbergt de relikwieën van de heilige Severi. Zijn heilige resten zijn van Italië naar Erfurt gebracht. Maar dat is nog niet alles: boven op de sarcofaag is zijn gestalte beeldhouwd. Deze bisschop wordt geflankeerd door twee vrouwelijke gestalten! Het zijn diens vrouw en dochter, al even heilig als hijzelf. Een heilige familie dus.

Ook aan de wand is een afbeelding te zien, zelfs wat beter want de sarcofaag is nogal hoog. Een bisschop, tevens beminnelijke huisvader, voor ons katholieken geen alledaagse combinatie. Kenners weten dat het celibaat niet altijd het priesterschap heeft begeleid. Sterker nog, de Oosters-orthodoxe Kerk kent getrouwde priesters en die worden door Rome als priesters erkend. Zelfs dominees die katholiek worden kunnen priester worden, zelfs als ze een rijke kinderschaar meebrengen. Het celibaat is dus geen absolute eis voor het priesterschap.

Wat me bij deze heilige Severi ook intrigeert is dat de goede man helemaal geen bisschop wilde worden. De keuze voor de bisschop werd toen nog ter plekke bepaald en er was een impasse. Wat gebeurt er? Een duif vliegt naar binnen en neemt plaats op het hoofd van Severi. Geen twijfel aan, een goddelijke aanwijzing dat deze bescheiden huisvader de geschikte figuur is. En zo gebeurt het!

U denkt bij dit verhaal natuurlijk ook aan Sint Maarten die zich zelfs verstopte in een ganzenhok om de mensen te ontvluchten die hem tot bisschop wilden maken. Maar ja, de ganzen begonnen te gakken en zo vonden de mensen hem. Daarom eten mensen soms gans op Sint Maarten (11 november).

In Erfurt verzamelen zich op Sint Maarten duizenden mensen op het plein voor de Dom, ouders met kinderen,

Over een duif en een heilige familie

lampion in de hand. Tot mijn verbazing werd er een toneelstuk op de trappen opgevoerd, met een enorme geluidsinstallatie en schijnwerpers. Waar ging het over? De dialoog tussen de twee Maartens. De heilige Martinus en Maarten Luther, óók ingezetene geweest van deze stad. Het was een bijzonder vriendschappelijk gesprek, over het leven als gehuwde, ook niet eenvoudig met al die kinderen en het leven als celibatair, soms wel wat eenzaam. Zo bood deze stad telkens verrassende inkijkjes in de kerkgeschiedenis met tal van openingen naar het gesprek met protestanten. Niet onbelangrijk in deze tijd. ■

Wereldjongerendagen Panama 2019

Eind januari is het zover. Als dit nummer van *SamenKerk* verschijnt, verschijnt ook paus Franciscus te midden van vele honderdduizenden of zelfs miljoenen jongeren in Panama (Midden-Amerika). Van 22 tot en met 27 januari vinden daar de Wereldjongerendagen (WJD) plaats.

Deze WJD zijn het grootste jongeren-evenement ter wereld. De verwachting is dat er honderdduizenden jongeren vanuit de gehele wereld naar Panama Stad reizen. Het is voor de eerste keer in het bestaan van de WJD dat dit grote evenement in Midden-Amerika wordt georganiseerd. In 1984 riep Paus Johannes Paulus II jongeren vanuit de hele wereld op om op Palmzondag naar Rome te komen. Aan deze oproep werd massaal gehoor gegeven en vele jongeren vanuit alle windstreken kwamen samen op het Sint Pietersplein. Een overwelldigende hoeveelheid enthousiaste jongeren overspoelde Rome. Boven verwachting was de opkomst. Iets -dat begon als een oproep van iemand die roept in de woestijn, werd een succesformule dat zijn weerga niet kent. En de Wereldjongerendagen waren geboren.

Het is een nogal ongebruikelijk moment voor een WJD zo midden in de winter. Eerdere edities, zoals in Parijs (1997), Rome (2000), Toronto (2002), Keulen (2005), Sydney (2008), Madrid (2011), Rio de Janeiro (2013) en in Krakau (2016) vonden allemaal plaats in de zomer. De zomervakantie is voor vele jongeren een ideaal moment om mee te gaan met een reis naar de WJD. Nu de keuze voor januari is gemaakt, heeft dat gevolgen voor het aantal deelnemers vanuit de Nederlandse bisdommen. Dit maal reist er vanuit Nederland een klein groepje jongeren richting Panama. Het zijn veelal 'oudere' jongeren die al werken en gemakkelijker vrij konden krijgen. Vele schoolgaande en studerende jongeren hebben vanwege de gekozen datum dit keer niet de mogelijkheid om mee te gaan. Daarom werd vanuit Nederland de reis gericht op zogeheten Young Professionals. Met een eigen aanpak, d.m.v. 'streams' en een eigen thema krijgt de reis vorm.

Vanuit het bisdom Haarlem-Amsterdam gaan er verschillende jongeren mee. Sommigen gaan voor de eerste keer naar een WJD, anderen zijn al ervaren WJD-gangers en veteranen en voor hen wordt het wellicht de laatste keer. Sommigen zijn de enigen in hun parochie, terwijl er ook een jongerengroep meegaat uit een kleine parochie. Sommigen weten wat ze kunnen verwachten, qua sfeer, drukte, enthousiasme en geloofservaring, anderen moeten het allemaal nog gaan ontdekken. Dit laatste is tevens ook een deel van het thema dat gekozen is voor de Nederlandse WJD-reis naar Panama: 'Discover your identity'. Je identiteit ontdekken is een hele klus waar je wel wat hulp en advies bij kan gebruiken. Paus Franciscus koos als voorbeeld voor deze ontdekkingsstocht Maria, de moeder van de Heer. Zij kan als lichtend voorbeeld de jongeren in iedere tijd inspireren. Maria sprak de woorden na de aankondiging van de engel Gabriël: zie de dienstmaagd des Heren, mij geschiede naar Uw woord. Deze houding van Maria zal als rolmodel staan voor de wijze waarop Gods richting te ontdekken valt in ieders leven. Jonge mensen die bezig zijn te bouwen aan hun toekomst zullen tijdens de catechese, de groepsgesprekken, workshops en de vieringen dit thema op allerlei manieren verder uitdiepen.

Het programma in Panama-Stad zal bestaan uit een Nederlands programma in de ochtend en 's middags een jongerenfestival. De echte hoogtepunten van iedere WJD, en ook deze keer in Panama, zullen de opening, de verwelkoming van de paus, de kruisweg in de openlucht en de afsluiting zijn. Op zaterdag vindt er een

pelgrimage plaats naar een grote vlakte waar een avondwake plaats vindt, slapen onder de sterrenhemel en 's morgens de afsluitende slotviering met paus Franciscus en honderdduizenden jongeren. En dan wordt ook het land bekend gemaakt

**Thema van
de WJD'19:
Zie de dienst-
maagd des Heren,
mij geschiede
naar Uw woord.
(Lc. 1, 38)**

waar de volgende WJD plaatsvindt. Op sociale media werd al gesuggereerd dat de volgende WJD-bestemming Portugal zou zijn, maar de echte officiële bevestiging horen we op zondagmorgen 27 januari.

Na de WJD in Keulen in 2005 ging er een golf van enthousiasme door Nederland. De Nederlandse Katholieke jongeren dag kreeg een nieuwe opzet en werd druk bezocht, vele jongerengroepen ontstonden en ergens was er iets van lente te bespeuren. Van harte hopen we dat deze WJD een zelfde enthousiasme en elan in de Nederlandse kerk teweegbrengen en jongeren blijvend inspireert om op een gelovige ontdekkingsstocht te gaan. En natuurlijk zijn we benieuwd naar de enthousiaste verhalen, foto's en ervaringen van de WJD-gangers. Kortom, wordt vervolgd. ■

Maurice Lagemaat

Soms kom je mensen tegen,
die je niet voorbij lopen.
Ze herkennen meer van jou dan je lief is.
Zij stralen zoek-licht van onschuldige troost
door de kieren van gesloten deuren heen.
Zulke vraag-engelen noemt God
MICHAËL: 'Wie is God?'
'Gaat het goed?' vragen ze.
'Wie ben je?'

Zomaar in het voorbijgaan,
een oogcontact met onbekenden.
Ze zien meer van jou
dan je hart durft prijs te geven

Zij stralen oogwenk-licht van weerloze liefde
dat tussen de tralies door valt.
Zulke zoek-engelen noemt God
RAFAËL: 'God is Genezing'
'Wat wil je?' vragen ze.
'Kan ik helpen?'

Opeens een andere groet,
meer dan een schouderklopje.
Ze raken meer van jou dan je ziel kan vermoeden.
Zij stralen tegen-licht van onverloren hoop
voor als je ontroostbaar bent.
Zulke vind-engelen noemt God
GABRIËL: 'God is Vriendschap'
'Hoe verder?' vragen ze.
'Mag ik mee?'

Uit: Wim Timmer en Erwin Timmermans,
Het jaar van Lucas – Optrekken met Jezus (37).

In Vrijheid Verbonden

Op 21 januari is in Utrecht de jaarlijkse bijeenkomst van In Vrijheid Verbonden met als thema 'Gelovigen en niet-gelovigen; een spannend samenspel'. In onze samenleving is een beweging gaande die afwijzend staat tegenover geloven, en dat er in toenemende mate een intolerantie dreigt te ontstaan jegens religie en levensbeschouwing. Het gevolg is dat de afstand tussen groepen groter wordt en er worden steeds hardnekkiger beelden over en weer gevormd en gecommuniceerd. Het heeft alle tekenen van een neerwaartse spiraal. We willen bespreken hoe in de samenleving gelovigen en niet-gelovigen omgaan met geloof en niet geloven. In Vrijheid Verbonden hebben vertegenwoordigers van verschillende religies en levensbeschouwingen de handen ineengeslagen om zich gezamenlijk te presenteren en zich samen sterk te maken voor de democratie, met vrijheid van godsdienst.

Info: www.invrijheidverbonden.nl. ■

Verdiepingsweekend 'Available for the other'

In het weekend van 2 en 3 maart vindt er een verdiepingsweekend voor jongeren plaats in Amsterdam. Dit weekend wordt georganiseerd door het jongerenplatform. Het weekend staat in het teken van omzien naar de ander en beschikbaar zijn voor anderen, wat zowel theoretisch als praktisch zichtbaar wordt in het programma. Daarnaast is er genoeg ruimte voor gebed en ontmoeting. Wil je erbij zijn, meld je aan via info@jongbisdomhaarlem.nl. Info: www.jongkerk.nl. ■

Cursus bestuursleden 2019

De data voor de cursus voor besturen voor 2019 zijn: 23 maart, 22 juni, 21 september en 23 november. De cursusdagen zijn van 10.30 tot 16.00 uur en worden gehouden in het Missionair centrum in Heiloo. Deze cursus is vooral bedoeld voor bestuurders van een parochie, parochiële caritas instelling of andere kerkelijke instelling en voor jongeren/jongvolwassenen die nog niet bestuurlijk actief zijn, maar overwegen dit wel te worden. Aanmelding vóór 5 maart via: secretariaat@bisdomhaarlem-amsterdam.nl. Het is ook mogelijk om aan losse studiedagen deel te nemen. ■

Vastenretraite Heiloo

Als het carnaval in het Zuiden losbarst beginnen wij in volledige stilte ons voor te bereiden op Aswoensdag. Tijdens de retraite van 1 tot en met 7 maart, geleid door pastor Anton Overmars, bereiden wij ons voor op de Veertigdagentijd en het hernieuwen van onze doopbelofte tijdens de viering van het paasmysterie. De kosten bedragen € 350,00. Info en aanmelding: 072-5051288 | info@olvternood.nl. ■

Nalaten dichtbij huis,

Actie
Kerkbalans
2019

Als kerkgemeenschap beleven we samen het geloof dat ons van generatie op generatie is overgedragen. Dat geloof vieren we in de kerk, waar we samen bidden, zingen en nadenken over het leven. Waar we belangrijke momenten als geboorte en huwelijk vieren en troost vinden bij ziekte of teleurstelling. Als Kerk zijn we dienstbaar aan elkaar en aan onze lokale gemeenschap: we zien om naar zieken, naar ouderen en naar

dichtbij uw hart

mensen in nood. Het geloof dat ons is overgedragen, mogen wij op onze beurt weer doorgeven aan volgende generaties. Dat kan onder meer door de Kerk op te nemen in uw testament. In een testament kunt u vastleggen dat u naast kinderen, familie of vrienden ook uw Kerk laat delen in wat u zelf mocht ontvangen. U draagt

dan met uw nalatenschap bij aan een Kerk die ook in de toekomst een levendige diaconale en missionaire gemeenschap kan zijn. Wat u nalaat krijgt zo een bestemming dichtbij huis en dichtbij uw hart. Wilt u meer weten over de mogelijkheid om na te laten aan onze Kerk, neem dan contact op met uw lokale parochie. ■

Kerkbrand

in Limmen en Bovenkerk

Ontreddering Veerkracht Hoopvol

Het afgelopen jaar werden twee kerkgebouwen ernstig getroffen door brand. Op 3 mei 2018 brandde de Corneliuskerk in Limmen af en op 15 september de Urbanuskerk in Bovenkerk. Bij beide kerken was er

veel schade; inmiddels is de opbouw van beide gebouwen gestart. *SamenKerk* sprak met de verantwoordelijke pastores, pastoor Eugène Jongerden van Amstelveen en pastoraal werker Johan Olling van Limmen over de brand, de impact op de gemeenschap en de toekomst.

“
**Op dat moment
 werd er geroepen:
 ‘Pastoor, we
 moeten gaan
 bidden’**”

is besloten in Ierland te blijven. In onze vieringen in Ierland hebben we ons verdriet gedeeld en meegeleefd met wat er in Limmen gaande was. Op 8 mei kwamen we thuis. Een grote groep parochianen en dorpsgenoten stond ons bij de kerk op te wachten. Zelden heb ik zo'n emotioneel moment van verbroedering beleefd.”

En nu?

De dagen na de brand staan in beide gemeenschappen in het teken van rouw en verdriet. Maar meteen moet er ook vergaderd worden en moeten besluiten worden genomen. Olling: “Een dag na de brand, 4 mei, was er een overleg van de parochie, het bisdom, de gemeente en de verzekeringsmaatschappij om afspraken te maken.” “Ja,” beaamt Jongerden, “op de zondag erna was er al een overleg maar op maandag was een groot gezelschap bijeen om samen de emoties te verwerken en concrete plannen te maken voor het behoud van de muren en toren van de kerk. Het was een heftige

“Het was werkelijk onwenzelijk als voor je ogen de kerk in de brand staat. Je voelt je zo machteloos. En je ziet de schrik en het verdriet bij de parochianen maar ook bij dorpsgenoten, die massaal op de brand waren afgekomen. Meer dan zeventig brandweerlieden waren die avond bezig te kerk te redden.” Aan het woord is pastoor Eugène Jongerden, bij wie deze zaterdagavond in september in zijn geheugen geprent staat. Hij was toevallig in de nabijheid en heeft die avond alles gezien en meegemaakt. “Op een gegeven moment ontstond er de angst dat, naast het kerkdak, ook de kerktoren het zou gebeven. Op dat moment werd er geroepen: ‘Pastoor, we moeten gaan bidden’. En dat hebben we in het nabijgelegen wijkcentrum gedaan met zo'n honderd mensen. Dan blijkt dat je in zulke momenten niet alleen elkaar maar ook God nodig hebt.”

Johan Olling was op die fatale derde mei met een groep parochianen op bedevaart in Ierland. “Op een gegeven moment kwamen er appjes binnen bij mensen en bij mij, met foto's en filmpjes. Heel onwerkelijk. Ook meteen de vraag: wat doen we? Gaan we terug naar Limmen?

←
Eerste herstelwerkzaamheden in Bovenkerk

Uiteindelijk hebben we dat niet gedaan. Omdat de brand onder controle was - de brand is bedwongen door drie grote spuitwagens -

←
De kerk brandt (Bovenkerk)
 ↓
Geredde spullen keren terug (Limmen)

bijeenkomst. De medewerkers van Donatus (de verzekeringsmaatschappij - red.) hebben ons ontzettend goed geholpen en bijgestaan.” Iets wat Johan Olling herkent. In die eerste dagen kwamen ook de bisschoppen polshoogte nemen om zich te laten informeren over de omvang van de brand, wat verloren gegaan was en wat nog gered was.

Op de televisie

Het NOS Journaal, RTL Nieuws en SBS Hart van Nederland hadden allemaal uitgebreide reportages uitgezonden. Ook de locale zender NH Nieuws tv

had volop aandacht voor de kerkbranden. Beide pastores kwamen daarbij in beeld.

Bij KRO-Kruispunt werd eind oktober aandacht besteed aan Bovenkerk. Jongerden: "Leo Fijen van de KRO had die middag een vrijwilligersmiddag verzorgd. Hij belde mij die zondag op en vroeg of een cameraploeg mij een maand lang mocht volgen. Ik heb meteen ja gezegd met daarbij de opmerking dat het een hoopvol verhaal moest worden. Want ondanks alle ellende was er ook hoop en geloof in de toekomst bij de mensen. Na de uitzending heb ik veel reacties gekregen uit heel Nederland, maar het gaf onze eigen geloofsgemeenschap ook troost. Heel bijzonder."

Olling is de afgelopen maanden regelmatig geïnterviewd voor nieuwsberichten bij NH Nieuws tv, zoals direct na de brand, bij het herstel van het dak toen het hoogste punt werd bereikt en bij de gelegenheid in de zomer van 2018 die bezoekers geboden werd om via de steigers naar het dak te klimmen om de schade zelf te zien en dakleien te sponsoren. Olling: "Ik werd bij thuiskomst

meteen voor de leeuwen gegoid toen een journalist mij een microfoon onder de neus schoof. Toen heb ik maar het verhaal verteld over wat er gebeurd was en wat onze kerk betekent voor een dorp als Limmen."

Kansen en toekomst

Als de eerste emoties zijn neergedaald en nadat Donatus had meegedeeld dat de brandverzekering zou uitkeren, gaat de focus van de pastores met hun

Christus is de levende in onze gemeenschap, Hij zal ons de toekomst in leiden.

→
K(L)immen naar de hemel. Parochianen konden zelf de schade zien.

↓
Johan Olling (l) en Eugène Jongerden (r)

parochiebesturen naar de herbouw van het gebouw en de opbouw van de gemeenschap. "Half mei is de knop bij ons omgegaan. De brand was natuurlijk een enorme ramp. Je moet heel veel dingen regelen, denk bijvoorbeeld aan een alternatieve ruimte voor vieringen. Daarvoor kunnen we in voormalig patronaatsgebouw (café) 'Heeren van Limmen' terecht en in de protestante kerk. Maar snel gingen we denken in kansen en mogelijkheden. We hadden al plannen om het interieur van de kerk te veranderen. Die gaan we nu uitvoeren. Het liturgisch centrum wordt aangepast."

Jongerden: "In Bovenkerk zijn we nog niet zo ver. De eerste fase is afgerond. De muren zijn gestut. De komende maanden gaan we als parochie in overleg met het bisdom en de gemeente bezien hoe we het kerkgebouw in de toekomst gaan gebruiken. Bij mij was het moment van de knop om op de maandag na de brand toen ik buiten de media te woord stond en een vrijwilliger de paaskaars ongeschonden naar buiten bracht. Ik dacht: Christus de Heer is de levende in onze gemeenschap, Hij zal ons de toekomst in leiden." Beide pastores merken nog op hoe ze van alle kanten diensten en giften kregen aangeboden. Van verenigingen tot dorpsbewoners aan toe, velen ook niet betrokken bij de parochie of de Kerk. Kinderen die tekeningen afle-

→
Bovenaanzicht parochie Limmen

verden bij de pastorie of hun spaargeld kwamen geven voor de opbouw van de kerk.

Wat is je bijgebleven?

“Het hele gebeuren heeft een flinke indruk achtergelaten. De ontreddering bij de mensen bijvoorbeeld. Ook

heb ik een gesprek gehad met de brandweermannen en -vrouwen. Ze vertelden mij hoe zij het ervaren hadden. Dat een kerkgebouw echt een ander soort gebouw is voor de mensen dan een wijkgebouw. Ze waren overrompeld door de emoties van de omstanders. Jammer genoeg vertelden zij ook hoe enkele hulpverleners agressief gehinderd zijn door enkele omstanders. Ik schrok daar van”, aldus pastoor Jongerden. Olling: “De veerkracht van de geloofsgemeenschap en het dorp en de kansen die deze brand ons als parochie in Limmen biedt voor de toekomst. Dat is wat op mij - naast de verschrikking van de brand - diepe indruk heeft gemaakt.”

In Limmen wordt hard gewerkt aan herstel en hopen ze dat er op de eerste zondag van de Advent, op 2 december, weer in de eigen kerk wordt gekerkt. In Bovenkerk is er op dit punt nog geen planning. ■

Eric van Teijlingen

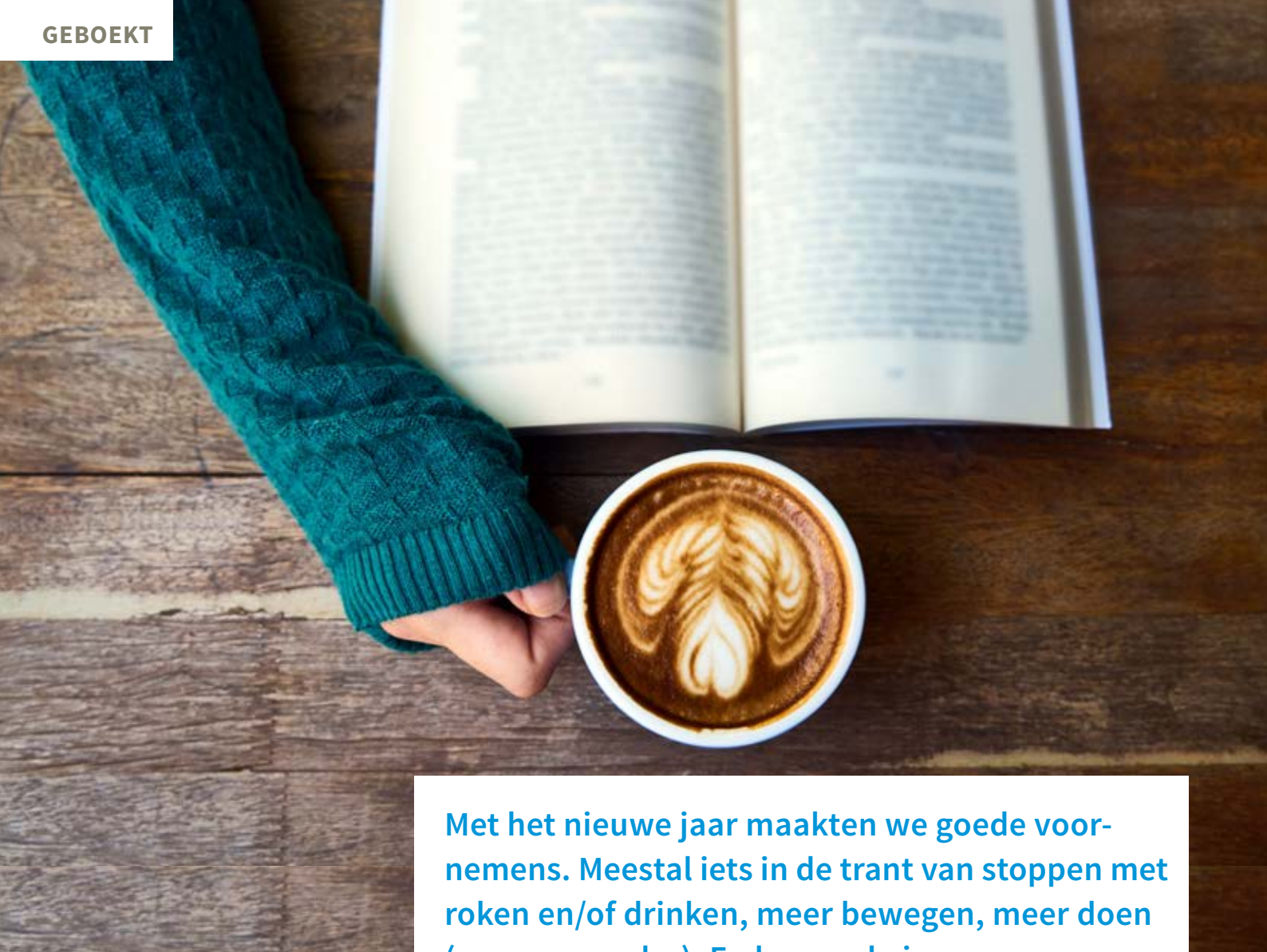
Bovenkerk (Gemeente Amstelveen)

Zaterdagavond 15 september 2018 rond 18.30 uur
H. Urbanus (regio Amstelland)
Pastoor Eugène Jongerden (51)

Limmen (Gemeente Castricum)

Donderdagavond 3 mei 2018 rond 17.30 uur
H. Cornelius (samenwerkingsverband met de regio Bron van levend water)
Pastoraal werker Johan Olling (64)

Met het nieuwe jaar maakten we goede voornemens. Meestal iets in de trant van stoppen met roken en/of drinken, meer bewegen, meer doen (voor een ander). En hoopvol gingen we van start. Nu, eind januari, hoe staan we er voor...? Daarom enkele ideeën voor een goed boek voor de komende lange en donkere winteravonden.

In 1968, in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie, begon Andrea Riccardi in de Romeinse volkswijk Trastevere een gebedsgroep, waarvan de leden ook vriendschappen aangaan met de armsten van hun stad. We zijn nu vijftig jaar verder. Amsterdam kent ook een Sant' Egidio-groep. In *Alles kan veranderen* vertelt Riccardi over het werk van de wereldwijde Sant'Egidioge-meenschap. Hoe gaat solidariteit samen met globalisering? Kun je nog met hoop kijken naar de wereld van morgen? Riccardi geeft een

indringend beeld van de spiritualiteit en de ervaringen van Sant' Egidio. De concrete naastenliefde, de kunst van het vrede stichten en een visionaire reflectie op de grote vraagstukken vormen een kompas voor de toekomst. In het geloof dat niets onmogelijk is.

Alles kan veranderen. Kijken met hoop naar de wereld van morgen
 Andrea Riccardi (in gesprek met Massimo Naro) | vertaling: Christiaan van der Heijden
 ISBN 9789043530514 | www.kok.nl
 € 24,99

Klooster! is een driemaandelijks magazine voor iedereen die thuis even in de wereld van kloosters van vandaag wil stappen om de sfeer te proeven van de mensen, de plekken en het mysterie. Voor 2019 is er nu een kalenderboek met iedere dag een gebed. Geef je leven een meer monastieke inslag met dit boek...

Klooster! Kalender 2019 | ISBN 9789492093868 | www.adveniat.nl
€ 15,00

Of neem een Bijbelagenda, een handige agenda in zakformaat om elke dag even tot bezinning te komen met een Bijbeltekst. Met een heiligenkalender, planning kalenderjaar 2019 en 2020, gebedsintenties, gebeden en psalmen, adressen, notities enzovoort. Bestel 'm snel en heb er nog elf maanden plezier van.

Bijbelagenda 2019
www.adveniat.nl
€ 7,50

Elke dag één rozijn is een mooi boek met 365 bezinningsteksten en één extra voor een schrikkeljaar. Ze vertalen theologische inzichten naar hapklare brokjes, één rozijn, voor een dag. De teksten van steeds één pagina sluiten zo veel mogelijk aan bij het liturgische jaar en periodes. Het boek is goed te gebruiken voor de persoonlijke meditatie of voor een bezinnend momentje in Bijbelgroepen, parochiële werkgroepen enzovoort. Op ieder moment in het jaar kan met dit boek gestart worden. Wat houdt u nog tegen?

Elke dag één rozijn. Voedsel voor de geest | Huub Schumacher en Bas Rentmeester | ISBN 9789089722928
www.berneboek.com | € 29,90

Veel nieuws in de kranten en journaals in 2018 gingen over rampen, ongelukken, aanslagen en terrorisme. En ongetwijfeld zullen deze thema's ook in 2019 vele krantenkolommen en jaarbuletins vullen. Veiligheid is daarbij een groot thema. Geregeld wordt Beatrice de Graaf als historica en expert op het gebied van terrorisme uitgenodigd om hierover haar opinie te geven op radio en televisie. Maar ze is ook belijdend protestant.

In *Heilige strijd* belicht De Graaf veiligheid, terrorisme en het kwaad. Maar ook de strijd daartegen en Gods strijd. Als leidraad neemt ze de heilige Augustinus van Hippo, die leefde van 354-430. Hij wees zijn gelovigen op Gods overwinning op het kwaad in Jezus' dood en opstanding. Maar ook dat ze een strijd moesten aangaan met het kwaad in het eigen hart. In dit boek kondigt De Graaf nog een vervolg aan, dus wie weet...

Heilige strijd. Het verlangen naar veiligheid en het einde van het kwaad | Beatrice de Graaf
ISBN 9789023950592 | € 12,99
www.boekencentrum.nl

Kerkebalans is een steeds terugkerend onderwerp in alle parochiebladen aan het begin van het nieuwe jaar. Penningmeesters maken de parochianen bekend met de financiën van de gemeenschap en doen oproepen tot ondersteuning. In **STEUNzender**, het parochieblad van de parochie **Wieringermeer**, wordt de actie al aangekondigd in het kerstnummer van vorig jaar in een artikeltje van de parochiecoördinator: “Voor de actie Kerkebalans zijn de voorbereidingen in een eindstadium. De folder is aangepast en de enveloppen zijn gedrukt. Diaken Maciej schrijft de begeleidende brief en alle looplijsten zijn geprint.” Ze zijn er daar duidelijk klaar voor... ■

Actie
Kerkebalans
2019

In het parochieblad van de parochie Bron van Levend Water (voor de gemeenschappen van **Heiloo, Egmond, Limmen en Akersloot**) schrijft de penningmeester over Kerkebalans. Hij vraagt zich af nu er veranderingen komen in de parochiestructuur hoe mensen tegen Kerkebalans aankijken. “Ongetwijfeld komt de gedachte op moeten we doorgaan met onze bijdrage als ons gebouw er niet is.” Hij heeft alle hoop dat iedereen weer bereid is de parochie financieel te ondersteunen het komende jaar. ■

In **Schagen** een tevreden penningmeester. In **Hoeksteen** schrijft hij dat het streefbedrag voor Kerkebalans 2018 begin december is behaald. Een boost voor de voorbereidingen van Kerkebalans 2019. Uiteraard tipt de penningmeester de lezer om ook in december nog geld aan de parochie te doneren. ■

Iedere zondag komen we in de kerken in onze dorpen en steden samen om te vieren. Maar ook in diverse zorginstellingen en verpleeghuizen in ons bisdom wordt 's zondags de Dag van de Heer gevierd. Hier geen wirwar van fietsen of auto's voor de deur, maar rollators... ■

In **De Vuurtoren**, het parochieblad voor R.K. **Texel**, een mooi verslag van de laatste viering in de Sint-Martinuskerk in Oosterend. Na 113 jaar werd op 28 oktober afscheid genomen van het kerkgebouw. Het werd een bijzondere viering in een volle kerk met als thema ‘Sta op en ga door’. Wel een viering met gemengde gevoelens. Het Sint-Martinuslied werd gezongen met een extra couplet, geschreven voor de gelegenheid. Als dank voor hun trouwe inzet ontvingen de vrijwilligers een kaars met de kerk erop. Bij het slotlied droeg de pastoor, begeleid door een misdienaar, de ciborie met het Onz' Heer de kerk uit. Een bijzondere ciborie waarop de H. Martinus en H. Johannes de Doper afgebeeld zijn en de inscripties ‘Oosterend’ en ‘Texel’. ■

“Samen Kerk, samen sterk”. Het zou zo maar het motto kunnen zijn van uw bisdomblad. Maar het is het motto van de werkgroep VOP van **'t Zand**. En VOP staat voor: Viering onder parochianen. Iedere derde weekend van de maand organiseren zij in de parochiekerk een themaviering. Want voor velen is de kerk een belangrijke plek om samen te komen en te vieren, te gedenken en herdenken. En met deze themavieringen wil de VOP met elkaar zijn om elkaar te steunen in goede en slechte tijden. Aldus parochieblad **Schalmei**. ■

Vertrouwen en troost

Nederland telt ruim 270.000 mensen met dementie, van wie er zo'n 70.000 in verzorging- en verpleeghuizen wonen. En het is de verwachting dat het aantal mensen met dementie de komende jaren fors zal stijgen. We krijgen er allemaal mee te maken: zelf of uw partner, uw vader of moeder, of vriend(in) of kennis, of een medeparochiaan uit de parochie.

In verpleeghuizen zijn geestelijk verzorgers werkzaam van diverse denominaties (katholiek, protestant, humanistisch). Zij bieden hun bewoners vieringen, bijstand, gesprekken en zingeving. Joan Idzenga is geestelijk verzorger in onder andere Westerhout in Alkmaar en neemt ons mee in haar werk met cliënten met dementie. Dit is het tweede artikel in een serie van drie. Het eerste artikel is verschenen in *SamenKerk* 2018 nummer 5.

Oecumenische viering

Ik werk als geestelijk verzorger bij een grote organisatie voor ouderenzorg, -behandeling en -revalidatie.

Naast gesprekken met cliënten en allerlei andere werkzaamheden organiseer ik eens in de twee weken een oecumenische viering in een locatie voor kleinschalig wonen voor mensen met dementie. Op vrijdagmorgen komen we bij elkaar in een zaaltje. Er komen tussen de tien en vijftien mensen. Zij worden naar het zaaltje gebracht door de verzorgenden. We zitten aan een grote tafel en beginnen met koffie, terwijl de vrijwilliger zachtjes kerkliederen speelt op een keyboard.

Ontmoeting, echt contact maakt een dag tot een dag die de moeite waard is

Kerkdienst

Als iedereen binnen is, laat ik via mijn telefoon en een geluidsboxje de klokken van Taizé horen, ten teken dat de viering begint. Ik steek een kaars aan en we zingen voor protestanten en katholieken bekende liederen. Ik lees een stuk uit de Bijbel en vertel daarover wat in eenvoudige bewoordingen. Vaak reageren de aanwezigen op wat ik vertel en zo ontstaat een korte dialoog. De sfeer is vredig, zelden wordt een

van de aanwezigen onrustig. Er zijn mensen bij die aandachtig meedoen met de viering, de liederen meezingen, en er zijn mensen die wat voor zich uitkijken of soms in slaap vallen. Na een kleine drie kwartier zijn we klaar en gaat iedereen weer naar zijn of haar huiskamer. Een van de aanwezigen bedankt mij altijd na afloop. "Het was weer mooi", zegt hij dan. "En wat fijn dat er zoveel belangstelling is."

Als communicatie met iemand met dementie moeilijker wordt, zoek je naar hulpmiddelen om toch tot iets van gesprek te komen. 'Dwalen door verhalen' is een boek dat zo'n houvast geeft, waarin Bijbelverhalen een rol spelen met een eenvoudige vertelling aan de hand van een thema. Met daarbij open vragen

die de herinnering prikkelen voor het gesprek. Het boek is goed te gebruiken in een-op-eencontact (bijv. van kind en ouder) of in een kleine groep.

Dwalen door verhalen.
Bijbelse thema's, alledaagse herinneringen

Hadewey Buitenwerf
ISBN 9789089121271
www.royaljongbloed.nl | € 14,95

Gevoel blijft

Vanwege de aard van hun ziekte zal het zo zijn dat de meeste aanwezigen 's middags al weer vergeten zijn dat ze 's morgens naar de viering zijn geweest. Maar ik ben er van overtuigd dat het toch iets teweegbrengt. Ook al zijn de aanwezigen het feit van de viering vergeten, het gevoel nemen ze mee.

Ontmoeting

Door de ziekte dementie verdwijnt geleidelijk het vermogen om actief zin te geven, maar de zinervaring zelf blijft. En vaak zit dat in het vermogen om contact te maken in de ontmoeting. Hoe dement iemand ook is, dat vermogen blijft heel lang bestaan. Door de ontmoeting met iemand die echt naar hem/haar omziet, gebeurt er iets bij iemand die dement is of dement wordt. Ontmoeting, echt contact maakt een dag tot een dag die de moeite waard is. De zin wordt gevonden in de ontmoeting.

Die ontmoeting speelt zich af in de viering; ik zie mensen op mij reageren, maar zeker ook op elkaar. Die ontmoeting speelt zich ook af in het een-op-eencontact. Daarbij probeer ik mensen het gevoel te geven gehoord te worden door contact te maken en sfeer te scheppen. Om het ingewikkeld te

Dementie is de naam voor een combinatie van symptomen (een syndroom), waarbij de hersenen informatie niet meer goed kunnen verwerken. De meest voorkomende vorm van dementie is de ziekte van Alzheimer, gevolgd door vasculaire dementie. Bij dementie gaan zenuwcellen in de hersenen kapot, of de verbindingen tussen de cellen. Door deze afname van cellen functioneren de hersenen steeds minder goed. In het begin van de ziekte vallen meestal de geheugenproblemen op. Later krijgt de persoon met dementie problemen met denken en taal. Ook kan hij te maken krijgen met veranderingen in karakter en gedrag. Naarmate de ziekte erger wordt, verliest iemand met dementie steeds meer de regie over zijn leven. Hij wordt steeds afhankelijker van de hulp van anderen. Dagelijkse handelingen worden steeds moeilijker. Bij sommige mensen verloopt de achteruitgang heel snel; anderen kunnen nog jarenlang een redelijk gewoon leven leiden. Uiteindelijk raakt iemand door de gevolgen van dementie erg verzwakt.

zeggen: als geestelijk verzorger ga je op zoek naar existentiële lagen waar mensen vertrouwen, rust en troost kunnen vinden.

Zingeving bieden

Dit doen wij als geestelijk verzorgers in de eerste plaats door het aanbieden van vertrouwde bronnen van zingeving. Dat proberen we in de vieringen te doen. De tweede manier is om te proberen mee te gaan in de beleving van de persoon in het hier en nu. Het helpt dan om het levensverhaal van degene met wie je praat te kennen. Meegaan in die beleving is soms ingewikkeld, vooral omdat de mens met dementie zich niet meer zo goed, of zelfs helemaal niet meer in taal kan uitdrukken. Communiceren gebeurt vooral non-verbaal. Dat is tussen 'gezonde' mensen al zo, maar

bij dementerende mensen helemaal, omdat het verbale vaak gestoord is. Mijn houding en wat ik uitstraal zijn belangrijker dan wat ik zeg. Aanraken (hoewel je daar natuurlijk voorzichtig mee moet zijn, niet iedereen wil aangeraakt worden) is een manier om nabij te zijn en contact te maken. Het gaat dan uiteindelijk niet meer om het goede gesprek, maar: hoe kan ik nabij zijn en hem/haar laten voelen dat er iemand is die bij hen wil zijn.

Kort maar intens

Maar soms ineens is er toch een heel goed gesprek. Ik zit op diezelfde locatie aan tafel met vier bewoners. Ik raak zomaar in gesprek met een mevrouw over haar bij de geboorte overleden tweelingbroertje. Ze mist hem nog altijd: "Vreemd dat je iemand kan missen, die je

niet gekend hebt". Een paar minuten praten we daarover door. Ze kijkt mij aan met heldere ogen, die vol verdriet staan. We zijn, aan die tafel met meerdere mensen, even heel erg met zijn tweeën. Dan schiet het gesprek de andere kant op en hebben we met de rest van de tafelgenoten aan tafel ineens weer veel plezier over iets gekst. Zo snel kan het gaan. Vaak gaat een gesprek van de hak op de tak en vraag ik me soms af of dat wat bijdraagt aan het welbevinden van degene die tegenover mij zit. Maar soms ineens, zomaar tussendoor, is er een kort moment van intens contact en gaat het over wezenlijke zaken. Dat deze mevrouw het kort daarna misschien weer vergeten is, is niet van belang. Op dat moment heeft ze zich gehoord gevoeld en hebben we iets wezenlijks gedeeld. ■

Joan Idzenga

Joan Idzenga (51) is predikant voor bijzondere werkzaamheden bij de Protestantse Kerk Nederland en werkzaam als geestelijk verzorger bij zorginstelling De Zorgcirkel (locatie Westerhout in Alkmaar en Middelwijck in Midden-Beemster).

www.dementie.nl
www.alzheimer-nederland.nl
www.samendementievriendelijk.nl

Denk je erover priester te worden?

Kijk eens op www.willibrordseminarie.nl of kom langs in Heiloo!

GROOTSEMINARIE ST. WILLIBRORD
 Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
 T 072 505 1288
www.willibrordseminarie.nl

Wilt u de priesteropleiding steunen?
 Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
 NL64 INGB 000 000 5464
 t.n.v. Het Grootseminarie

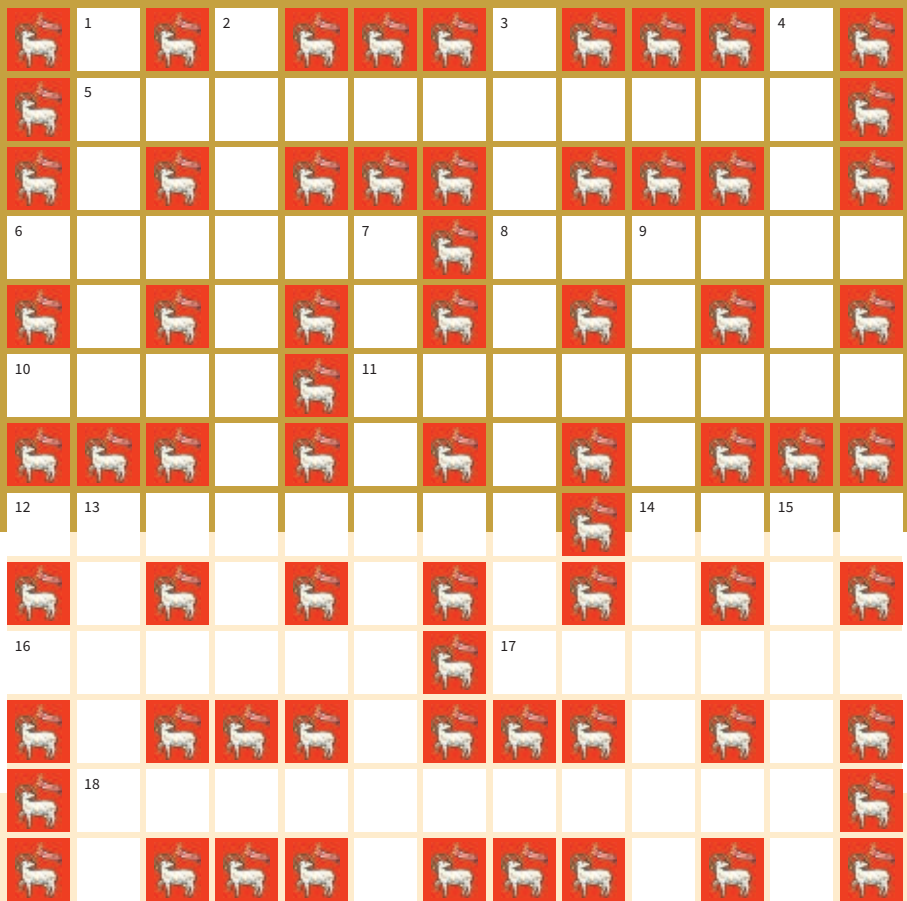
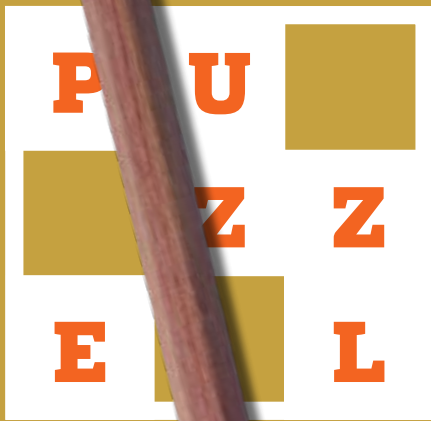
Kerstkindertekening kleuren

We mochten tientallen inzendingen ontvangen van prachtig ingekleurde en versierde kersttekeningen. Het was moeilijk kiezen wie de mooiste had gemaakt.

Deze tekeningen sprongen er uit:

- Foppe de Vlas, 4 jaar (Santpoort Noord)
- Lou Klaver, 6 jaar (Beverwijk)
- Marcos Simileer, 8 jaar (Almere)

Gefeliciteerd met jullie prijs, die ontvang je binnenkort.

Horizontaal

- 5 Insect komt het raam repareren
- 6 Door die afmeting gevallen?
- 8 Walvis in werking, dat wordt winderig
- 10 Spreken op de aanlegplaats?
- 11 Bewoner van een continent staat in de tuin
- 12 Dier dat lang in de zon heeft gelegen?
- 14 Dat pennetje is een cent waard
- 16 Een Franse kaars in de motor?
- 17 Muzikale munt in de boom?
- 18 Trein rijdt op autowielen?

Verticaal

- 1 Turk met dit voedsel is ongehuwd
- 2 De prijs van een sieraad als dank
- 3 Dat zit aan het randje
- 4 Behoefte meisje op een schip?
- 7 Zonder haar aan de maaltijd, er blijft niets over
- 9 De bakker is met noten in de weer
- 13 Insect dat inbreekt?
- 15 Overleden vrucht? Wel gek op bijen

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór **15 februari 2019** naar SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem Of naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

De oplossing van de puzzel in het Kerstnummer 2018 was: **“Kerst mis het niet”**.

De prijswinnaars zijn:

Mw. A. Nieuwendijk (Ouderkeek a/d Amstel)
 Dhr. J. Veerman (Volendam)
 Mw. J.G.C. Tuinstra (Heemskerk)
 T. Borst (Heerhugowaard)
 Mw. A. Broerse (Assendelft)
 Mw. V.A. Opdam (Naarden)
 Dhr. van Velsen (Amsterdam)
 C.J. van der Werf (Amsterdam)
 P. Hauwert ('t Veld)
 Mw. R. Beelen (Vijfhuizen)

Alle prijswinnaars van harte gefeliciteerd. Iedere inzender hartelijk bedankt voor het meedoen en tot een volgende puzzel.

Digitaal betalen ook in de kerk

Er is steeds minder contant geld in omloop. Meer en meer betalen we met de pinpas. In veel kerken en kapellen willen mensen betalen voor het opsteken van een lichtje of voor de aanschaf van iets. Zo ook in de Genadekapel van O.L.V. ter Nood in Heiloo. Daar staat nu sinds enkele maanden een PIN-apparaat, en daar wordt goed gebruik van gemaakt. Bezoekers toetsen het gewenste bedrag in en kunnen vervolgens met hun pinpasje (contactloos) betalen, net zoals in de winkel. Wel blijkt

men te moeten wennen aan het correct intoetsen van het bedrag. Voor bijvoorbeeld vijf euro is dat 5 0 0 en niet alleen het cijfer 5; in het laatste geval interpreteert het apparaat het bedrag als € 0,05, slechts vijf eurocent dus. Het apparaat in Heiloo is door een medewerker vervaardigd, maar er is ook een bedrijf dat ze levert (zie www.donatiezuil.nl). Ook in vieringen hebben steeds meer mensen geen contant geld bij zich voor de collecte. Givt heeft een app ontwikkeld voor digitaal collecteren, die al in veel kerken wordt gebruikt. Meer informatie op

www.givtapp.net. Daar is ook een lijst te vinden van kerken die er mee werken, en die wellicht hun ervaringen met het systeem willen delen. ■

Geef voor je kerk

**Geef voor je kerk.
Zodat jouw kerk kan
geven aan anderen.**

Actie
Kerkebalans
2019

BELJON - WESTERTERP

recruitment
interim
development

hospitality manager (32 uur)

Onze Lieve Vrouw ter Nood te Heiloo in Noord-Holland is de grootste Mariële bedevaartplaats in Nederland. De geschiedenis van het Heiligdom gaat terug tot het eind van de 14e eeuw. Men wil als bedevaartplaats een relevante bestemming blijven en nieuwe doelgroepen interesseren om op een eigentijdse manier tot reflectie en bezinning te komen. Op het Heiligdom kunnen verschillende locaties worden bezocht, zoals theehuis/winkel, klooster/gastenhuis, genadekapel en een grote bedevaartkapel. In het Gastenhuis wordt tevens de priesteropleiding van het Bisdom Haarlem-Amsterdam verzorgd en worden verschillende doelgroepen ontvangen. Zie ook: www.olvternood.nl

U bent verantwoordelijk voor de operatie en voor het vermarkten van het Heiligdom. Samen met de rector zorgt u voor een goede organisatie van de activiteiten. U geeft leiding aan twee teams (bestaande uit vaste medewerkers en vrijwilligers) en werkt zelf mee in de uitvoering. U weet nieuwe doelgroepen te benaderen. U heeft een hbo werk- en denkniveau met bij voorkeur een opleiding Hoger Hotelonderwijs en horecakenis. U heeft marketing- en leidinggevende ervaring en kennis van en affiniteit met de Rooms-Katholieke kerkgemeenschap en geloofsbeleving. U bent empathisch, klantgericht, flexibel en beschikt over helicopterview.

Om te solliciteren reageert u via onze website met behulp van referentienummer R2390. Voor meer informatie neemt u contact op met kantoor Amsterdam, mevr. J.F. Vriesema MSc, 06 - 30 25 74 38. Het functieprofiel en de tijdsplanning vindt u op onze website.

www.beljon.westerterp.nl

Amsterdam Eindhoven Groningen Heerenveen Hengelo Zwolle

Agenda OLV ter Nood

Zondag 20 januari Familiedag

Vanaf 13.30 uur ontmoeting en catechese, met om 16.00 uur H. Mis, aansluitend processie en warm eten.

Donderdag 24 januari Bezinningsdag

Pastor Anton Overmars verzorgt van 10.00 tot 16.00 uur een bezinningsdag met als thema: Opgedragen in de Tempel.

Woensdag 6 februari Volwassenencatechese

Van 19.30-21.00 uur verzorgen pater Gerard Wijers sss en de Blauwe Zusters een catechese over het Evangelie van Johannes.

Vrijdag 8 februari Meet & Greet the Lord

Een jongerenavond (leeftijd: 16-30 jaar) met pizza, ontmoeting, catechese en aanbidding. Aanvang om 19.00 uur.

Zondag 17 februari Familiedag

Vanaf 13.30 uur ontmoeting en catechese, met om 16.00 uur H. Mis, aansluitend processie en warm eten.

Donderdag 21 februari Bezinningsdag

Pastor Anton Overmars verzorgt van 10.00 tot 16.00 uur een bezinningsdag met als thema: Bekeer u en geloof!

Heiligdom en gastenhuis
O.L.V. ter Nood

Hoogeweg 65 te Heiloo

072-5051288

www.olvternood.nl

info@olvternood.nl

Geef voor je kerk

Hoe kun je de parochie steunen? Op de wijze die je het prettigst vindt! Zoals:

- Maak een bedrag over naar de bankrekening van de parochie.
- Maak verspreid over het jaar een (kleiner) bedrag over via automatische incasso. Makkelijk voor jou en prettig voor ons. Neem hiervoor contact op met de parochie.
- Neem de parochie op in je testament (= legaat). Kost je nu niks, maar je geeft in de toekomst. Je parochie informeert je graag.
- Spreek met je parochie af dat je gedurende een periode van 5 jaren een vast bedrag overmaakt aan de parochie (lijfrente). Dit geeft een hogere fiscale aftrek.

Actie
Kerkebalans
2019

UITVAARTVERZORGING **A. DE JONG**

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam
Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam
dejong@uitvaart.nl

www.uitvaartcentrum.amsterdam

IMPULSAR

strategy & design

**wenst u een gezegend,
voorspoedig en creatief 2019!**

design & corporate identity concept-creatie
marketingstrategie campagnes merkactivatie
www.impulsar.nl

Monumentenwacht
NOORD-HOLLAND

Bouwadvies
GROOT HOLLAND

U wilt het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op
www.monumentenwachtnoordholland
of mail ons info@monumentenwachtnoordholland
of info@bouwadviesgrootland.
Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588
Koetsierstraat 3, 1531 NX Wormer
Postbus 79, 1520 AB Wormerveer